

[Camre]

Så vil jeg gerne sige i anledning af den sidste debat, som bl.a. venstres ordfører og venstres politiske ordfører er inde på her i dag, at de udgifter til investeringer, som er indeholdt i programmet, jo altså rækker frem til 1985, og som det er velkendt, er den del af udgifterne, som står i året 1982, i vidt omfang udgifter, der er indeholdt i selve finansloven for 1982, som er vedtaget; og hvad angår udgifterne til investeringer i de følgende år, vil de jo komme på de enkelte års finanslove. Folketinget vil i den forbindelse få et klart overblik over finansieringen både af disse investeringer og af de pågældende års øvrige offentlige udgifter, og folkettinget vil da ved en flertalsindstilling på sædvanlig vis kunne tilkendegive sin tilslutning til eller afstandtagen fra disse investeringer.

Så vil jeg sige om det samme, som finansministeren kommenterede, at ingen kan da vel finde, at regeringen er pligtig at forelægge sine forskellige forslag, før disse er færdige, og det, der er redegjort for her i dag, er ikke et beslutningsforslag, det er ikke et lovforslag, det er alene et program, der også omhandler dele af den offentlige sektor, som folkettinget ikke har direkte myndighed over, herunder de koncessionerede selskaber.

Hermed sluttede forhandlingen.

Tredje næstformand (Mette Madsen):

Som tidligere meddelt skal jeg udsætte afstemningen om de dagsordensforslag, der er fremsat af hr. Glensgård, hr. Askjær Jørgensen og hr. Palle Simonsen, til mødet i morgen, fredag den 26. marts 1982.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forhandling om ministeren for offentlige arbejders redegørelse af 18. marts 1982:

Redegørelse om beskyttelse af Jyllands vestkyst.

(Redegørelse nr. R 6. Anmeldt 18/3 82. Redegørelsen givet 18/3 82. Meddelelse om forhandling 18/3 82).

Forhandling

Normann Andersen (S):

Jeg var lige ved at tro, at min ordførertale i denne forbindelse kunne have været und-

været, man var jo langt inde i en debat om dette emne under den sidste sag, men så langt kom man altså ikke.

Nordsøen eller Vesterhavet, som vi kalder det i daglig tale, kan være en virkelig turistattraktion. Det kan være en god ven, men også en farlig fjende, og det er netop balancen mellem disse to ting, der her i dag kommer på tale. Som fjende er det kystnedbrydningen, der kommer ind i billedet.

Kystnedbrydningen er ikke nogen ny foreteelse, den har fundet sted gennem århundreder, som den har fundet sted inden for de seneste år. Hvis vi ser på de store tyske bunkersanlæg, som blev bygget under anden verdenskrig, altså for ca. 40 år siden, kan vi konstatere, at de i dag ligger flere kilometer ude i Vesterhavet. Det viser klart, at havets magt er enorm, og at det i det hele taget kan være et spørgsmål, om man er i stand til at holde Vesterhavet tilbage. Jeg er af den opfattelse, at det nok højst er muligt at sinke nedbrydningen; med hensyn til at stoppe den totalt har jeg mine tvivl.

For en ordens skyld skal jeg straks understrege, at jeg for mit vedkommende kan tilslutte mig ministerens principielle standpunkt, at beskyttelsen af Jyllands vestkyst er en opgave, der bør løses af staten, amtskommunerne, kommunerne og i visse tilfælde også grundejerne i fællesskab. Det er da også et standpunkt, som har betydelig tilslutning i amtskommuner og kommuner. Jeg må da også her sige, at det er med tilfredshed, jeg konstaterer, at ministeren ikke vil gennemføre dette princip i dets fulde konsekvens, men vil tage et betydeligt hensyn til den omstændighed, at staten hidtil har været ene om at betale til kystbeskyttelsen på strækningen i Ringkøbing amtskommune og på Agger Tange. Jeg har den opfattelse i dag, at Ringkøbing amt nok bliver hovedemnet i denne diskussion, og en af grundene hertil er, at Ringkøbing amt er det eneste amt på vestkysten, der endnu ikke har truffet nogen aftale med staten.

Jeg er af den opfattelse, at redegørelsen angiver et rimeligt balancepunkt mellem den hidtidige faktiske tilstand og den mere gennemtænkte og konsekvente politik, som nu foreslås fulgt. Jeg forstår, at ministeren fortsat vil lade staten afholde samtlige udgifter til beskyttelse af Limfjordstangerne med diger, høfder og kystfodring og til foranstalt-

[Normann Andersen]

ninger på den hofdebeskyttede strækning fra Ferring til Fjaltring ved hofde Q. De foranstaltninger, der skal udføres syd for hofde Q til og med den sydlige del af Holmslands Klit, skal derimod være fællesforanstaltninger, hvilket også gælder beskyttelsen af Harboørkogen.

Jeg har noteret mig, at ministeren vil lade den almindelige vedligeholdelsesudgift til diget på Thorsmindetangerne afholde af statskassen, og går ud fra, at det er af rent praktiske grunde, idet denne udgift ikke er særlig stor og en fordeling derfor bliver noget vidtløftig. Derimod skal egentlige nyanlæg, hovedstandsættelser og kystfodring være fællesforanstaltninger.

Det er også med tilfredshed, jeg ser, at ministeren finder det nødvendigt at foretage en forøgelse af personalet i kystinspektoratet. Det hjælper intet at stille bevillinger til rådighed, hvis der ikke er kvalificeret teknisk personale nok til både at forbedre og styre arbejderne og til at følge virkningerne af de udførte arbejder. Jeg lægger betydelig vægt på, at man samler de erfaringer, som gøres, ét sted. Det er min opfattelse, at det er væsentlige betingelser for, at vi frem i tiden kan træffe de rigtige dispositioner. Jeg er som sagt derfor tilfreds med den styrkelse af kystinspektoratet, der lægges op til.

Jeg skal ikke kommentere alle de punkter, som gennemgås i redegørelsen, men vil standse ved nogle enkelte punkter.

Først en mere speciel ting. Det drejer sig om hofdegruppen ved Husby Klit. Jeg forstår, at den i sin tid er anlagt af staten, men nu må hovedstandsættes, idet den i adskillige år har været tilsandet. Jeg har hørt den betragtning, at staten bør betale hele den dermed forbundne udgift, fordi staten betaler udgifterne til de andre hofder. Det er naturligvis ikke en holdbar betragtning. Om det er hofder eller andre ting, der skal udføres, er for så vidt ligegyldigt. Der er jo adskillige hofder i Nordjylland, som staten ikke står for. Jeg nævner dette blot for at markere, at jeg ikke er enig i, at det afgørende for, om staten fortsat påtager sig den fulde udgift, er, om det drejer sig om hofder eller andre foranstaltninger, ligesom det heller ikke er afgørende, om anlæggene i sin tid er anlagt af den ene eller den anden. Det er jo nemlig hele ideen i denne redegørelse, at der nu skal

foretages en generel, aktuel vurdering af forholdene.

Dernæst har jeg bemærket, at ministeren på to punkter bruger mere kategoriske udtryk end i øvrigt. Det ene er Harboørkogen med digebeskyttelsen ved Vrist-Langbjergslette. Herom siger ministeren, at det er absolut nødvendigt snarest at iværksætte foranstaltninger til sikring af Harboørkogen.

Det andet er situationen ved hofde Q og syd for den, hvorom ministeren siger, at en nedsættelse af kysttilbagerykningen her må betragtes som et af de vigtigste led i bestræbelserne for at beskytte Jyllands vestkyst. Jeg er særdeles enig med ministeren i dette. Under hensyn til, at et gennembrud af digerne foran Harboørkogen kan føre til oversvømmelse af et stort landområde med helårsbygelse, er dette helt nødvendigt, og jeg må forstå, at ministeren er indstillet på at medvirke til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger til imødegåelse heraf. Et gennembrud ved Vrist eller i øvrigt af de diger, der beskytter Harboørkogen, må forhindres. Der er næppe tvivl om, at den umiddelbart sikreste måde at tilvejebringe den nødvendige sikkerhed på stedet på ville være en digetilbagetrækning. Jeg forstår imidlertid fuldt ud, at ministeren alligevel er gået med til at forsøge at udføre forskellige foranstaltninger i den nuværende kystlinje i et forsøg på i hvert fald i nogle år at holde denne beskyttelseslinje.

Vel skal det offentlige som fremhævet i redegørelsen ikke betale til beskyttelse af sommerhuse, men hvis man kan nå to mål ved samme indsats, skal man naturligvis forsøge det.

Der er det særlige sympatiske moment i denne sag, at i hvert fald en væsentlig del af ejerne har erklæret sig indforstået med at bidrage til de foranstaltninger, som skal udføres, hvis de slipper for, at den beskyttelseslinje, som de offentlige myndigheder bidrager til, lægges bag deres ejendomme. Det er rart at se, at der er nogle, der er parat til at yde noget for noget. Derfor finder jeg også, at de offentlige myndigheder bør stille sig positivt.

Jeg går ud fra, at de foranstaltninger, som man nu tænker sig udført i kystlinjen, giver den nødvendige sikkerhed mod digegennembrud i de år, som kan kaldes forsøgsperi-

[Normann Andersen]

den. Jeg vil gerne høre, om ministeren er enig med mig i denne vurdering.

På strækningen syd for hofde Q må der altså sættes kraftigt ind. Foranstaltninger skal ifølge redegørelsen betales af staten, amtskommunen og kommunerne i fællesskab. Nu er jeg imidlertid bekendt med, at ministeren under forhandlingerne med Ringkøbing amt og dets kommuner tilbød at lade staten afholde udgifterne på en ca. 3 km lang strækning syd for hofde Q, hvis amtsrådet og kommunalbestyrelserne i øvrigt ville have tilsluttet sig ministerens forslag. Denne tilslutning opnåedes imidlertid ikke, men sagen er for så vidt ikke slut med denne redegørelse. Ministeren tænker sig, at amtsrådet og kommunalbestyrelserne næppe vil undslå sig for at være med til at bidrage til kystens beskyttelse, hvis folketingets flertal har givet sin tilslutning til de af ministeren foreslåede principper. Det kan jeg heller ikke tro, men jeg vil alligevel spørge ministeren, om han er villig til under den ny forhandling med de stedlige myndigheder at genoplive sit kompromisforslag om, at staten afholder udgifterne på den omhandlede 3 km lange strækning. Jeg finder, at problemet er så specielt, at meget taler for denne løsning.

Af redegørelsen fremgår, at der på denne strækning og på nordre Thorsmindetange skønnes at skulle anvendes 6 mill. kr. til engangsforanstaltninger i de nærmeste år og 5,8 mill. kr. i årlig udgift til kystfodring. Kan ministeren sige, hvor stor en del af disse tal der falder på den nævnte 3 km lange strækning?

Jeg finder det lidet tilfredsstillende, hvis det skal vise sig nødvendigt at gennemføre en lovgivning alene for at tvinge Ringkøbing amtskommune og kommunerne til at deltage økonomisk i kystsikringen, når det i øvrigt har været muligt at forhandle sig igennem på den øvrige strækning.

Den fælles vilje, som foreligger såvel syd som nord for Ringkøbing amtskommune, må efter min opfattelse gøre indtryk i Ringkøbing amtskommune. Jeg vil her opfordre amtsrådet og kommunalbestyrelserne til at indtage en noget mere solidarisk holdning. Til gengæld vil jeg lægge et godt ord ind hos ministeren for, at staten påtager sig den fulde udgift på den nævnte 3 km lange strækning syd for hofde Q.

Den frygt for fremtiden, der med mellemrum kan gribe befolkningen på de mest udsatte steder på den jyske vestkyst, kan Ringkøbing amtsråd og primærkommunerne i amtet mildne ved at opgive deres hidtidige noget stejle holdning. I fællesskab kan vi gøre fremtiden mere tryk for de mennesker, der bor de udsatte steder.

Jeg håber og tror, at vi hurtigt kan og vil finde frem til en fornuftig løsning af dette for vestkysten så store problem. Staten er og vil fortsat være inde i billedet, og skulle der opstå helt ekstreme problemer ud over de eksisterende, kan der vel altid tales om løsninger også af sådanne.

Burgdorf (KF):

Det forekommer mig at være særdeles fornuftigt, at vi får en debat om det meget alvorlige og væsentlige spørgsmål, som sikring af vores vestkyst er. Ministeren har i den anledning begået en redegørelse, og det er for så vidt også udmærket. Jeg synes blot, konklusionen mangler lidt i klarhed, men den kan vi måske få under og efter debatten.

Det er jo en kendsgerning, at havet i årtusinder har været henholdsvis det danske folks forbundsfælle og ven og en farlig fjende og modstander. Havet har trofast båret vore skibe. Store mængder fødevarer er draget op af dets dyb, og utallige er de rekreative glæder, som samme hav har givet os. Men samtidig må der peges på de umådelige skader, som havet har påført os og vort land i form af tab af menneskeliv, husdyr og ejendele, og ikke mindst skal vi minde om tabet af de landområder, som havet i sin grådighed har skyllet bort, når det med mellemrum rejste sig i sin væld.

Ved den sønderjyske vestkyst er i de seneste århundreder snesevis af landsbyer og kirkesogne forsvundet i havet, og hvad bliver der ikke ædt af havet hvert eneste år op langs den jyske vestkyst? Man siger, at op til 10-15 m forsvinder visse steder hvert år, og det forsvinder med både huse og marker i havet. Havets grådighed er umættelig.

Hvad gør vi så ved den kendsgerning? Skal vi på forhånd give op? Det får man - jeg gør i hvert fald - unægtelig indtryk af er ministerens indstilling, når han i redegørelsen siger, at vi rent teknisk intet kan stille op mod havets gnaven af den krumme jyske ryg,

[Burgdorf]

og at man i øvrigt kun har til hensigt at foranstalte udbedringer, hvor det er absolut nødvendigt på nuværende tidspunkt. Langsigtede perspektiver savner jeg fuldstændig i ministerens redegørelse. Det ville være glædeligt, om ministeren ville skele en lille smule til, hvordan Holland har båret sig ad. Nationen står her ubøjeligt sammen om at tæmme det grådige hav, og det er lykkedes for dem.

Må jeg minde om et gammelt frisisk ord-sprog, der meget manende siger, at den, der ej vil dige, må vige. Hvad vil vi så her i vort land? For mig er der ingen tvivl. Vi skal dige, vi skal værne vor land såvel mod ydre som mod indre fjender, men så sandelig også mod havets påtrængenhed. Det var en udmærket begyndelse, vi fik gjort i det sydvestlige hjørne af Danmark, jeg tænker her på det fremskudte dige, som bestod sin prøve ved stormfloden i november sidste år, og ligeledes klarede det forstærkede Ribe dige prøverne fuldt tilfredsstillende. Men lige så klart sprang det i øjnene, at der var mange, og alt for mange, svage punkter på den jyske vestkyst, som vi må se nøjere på. Hvad gør vi f.eks. ved Ballum? Skal vi opgive denne landsby, eller skal vi etablere et ordentligt dige, som kan holde? Vi har jo med al ønskelig tydelighed set, at det kunne det nyetablerede sommerdige ikke klare. Jeg mener, vi skal bygge dér. Jeg ved ikke, om ministeren besøgte denne landsby, mens oversvømmelsen stod på, men jeg ved, at tidligere ministre har været der, og det var et sørgeligt syn. Spørgsmålet er: skal vi sige til beboerne dér: der er intet at gøre, vi må ofre jer. Eller skal vi dæmme op også her?

Og hvad gør vi med Rømødæmningen, som gang på gang er ødelagt ved stormflod, og som hver gang koster millioner af kroner at reparere, vel at mærke millioner, som Sønderjyllands amt selv må betale? Det mener jeg ikke er holdbart. Når ministeren snakker om, at det er staten, der skal ordne andre ting længere oppe i Jylland, mener jeg også, ministeren må kigge på dette forhold. Jeg har tidligere foreslået en bro- eller dæmningsafgift her, et sådant system kender vi jo fra adskillige andre lande. I betragtning af de mange tusinder af turister, som årligt gæster dette ferieparadis, som Rømø er, forekommer en sådan afgift rimelig og gennemførlig. Det siger sig selv, at kommunens beboere

skal være friholdt for en sådan afgift. Jeg ved ikke, hvad ministeren siger til det problem i dag.

På øerne Mandø og Fanø ser det sørgeligt ud efter den sidste stormflod. Vil ministeren fremskaffe midlerne til en virkelig retablering af digerne her?

Og så går vi til problemerne længere nordpå, som så sandelig ikke er mindre, f.eks. ved Holmsland Klit. Her er det ikke diger, der skal bygges, men derimod høfder og bølgebrydere, og der skal foretages kystfodring, som ministeren snakker om i sin redegørelse. Jeg mener, at folketinget er forpligtet til at ofre de nødvendige midler. Samtidig kunne man rent umiddelbart forestille sig, at der her er et stykke arbejde, som kunne udføres med bistand af arbejdsløse. I det hele taget anser jeg det for rimeligt, at der i forbindelse med økonomien i større langsigtede projekter ses på muligheden af at inddrage arbejdsløse som arbejdskraft, hvilket jo vil være ensbetydende med sparede offentlige udgifter på andre poster.

Det forekommer mig, at ministeren i sin redegørelse har udtrykt sig temmelig svævende om statens rolle i forbindelse med kystsikring. Således hedder det:

»Staten bør kun engagere sig økonomisk, hvor væsentlige samfundsmæssige interesser står på spil. . .«

Da må jeg spørge: hvem afgør, hvad der er væsentlige interesser? Er det ikke altid en væsentlig samfundsmæssig interesse at beskytte dansk land og danske borgere, deres jord og deres virke? Og er det rimeligt, at ministeren siger, at såfremt den væsentligste interesse på en given strækning er beskyttelse af fritidshuse, bør staten ikke deltage? Jeg finder det ikke rimeligt at lave en sådan generel regel. Det kan så sandelig være særdeles attraktive landområder med store rekreative værdier, som jeg mener staten også har forpligtelse til at være med til at beskytte, og i den forbindelse må ministeren ikke glemme den store erhvervsmæssige betydning, som f.eks. sommerhusområder og dermed turismen har for beboerne på den jyske vestkyst.

Men dér, hvor ministeren skønner at der er tale om en samfundsmæssig interesse, foreslår han, at staten afholder 50 pct. af udgifterne og amt og kommuner hver 25 pct., og jeg har forstået, at ministeren har aftale med Nordjyllands amt, Ribe amt og Sønderjyl-

[Burgdorf]

lands amt om denne fordelingsnøgle, hvori- mod der endnu mangler en aftale med Ring- købing amt, som, har jeg forstået, fra tidlige- re tider har været vant til, at det var staten, der klarede problemerne for dem. Jeg er helt klar over, at der er andre og måske større problemer i Ringkøbing amt end i andre am- ter netop i øjeblikket, og jeg er klar over, at det vil knibe for – undskyld, jeg siger det – fattige kommuner som f.eks. Holmsland kommune, at klare de 25 pct. Jeg tror, vi må se lidt nøjere netop på det problem.

Dette er en debat om vestkysten, men jeg kan ikke undlade her på slutningen at minde om, at der er store problemer andre steder i vort land; der er også kystnedbrydning i de indre danske farvande, men det må vi se på en anden gang.

Svend Heiselberg (V):

Indledningsvis vil jeg sige ministeren tak for den for længst lovede redegørelse, som vi har fået. Venstre havde ganske vist håbet, at redegørelsen ville have lagt op til en større ansvarlighed fra ministerens side, men når det ikke er tilfældet, må vi andre jo forsøge at hjælpe ministeren lidt.

Venstre er klar over, at et statsligt engage- ment med kystsikring af vores 7.400 km lan- ge kyststrækning, kan staten hverken helt eller delvis gå ind i, derfor må vi holde os til de mest truede områder.

I ministerens redegørelse, som er på 13 sider, hvoraf de første 10 er af mere eller mindre teknisk karakter, fastslås det, at en hindring af kysttilbagerykningen må anses for uoverkommelig. Det nævnes også, at der årligt føres 3,7 mill. m³ sand og ral væk fra kyststrækningen mellem Lodbjerg og Nymin- degab. Det er ifølge redegørelsen kystinspek- toratets opfattelse, at der som noget nyt skal ske en permanent kystfodring, dvs. at man uafbrudt skal pumpe ca. 3,7 mill. m³ sand tilbage dertil, hvorfra havet har fjernet det.

Men i rapporten fastslås også, at den nød- vendige sandmængde måske slet ikke kan tilvejebringes.

Endelig konkluderer kystinspektoret i rapporten, at der hverken teknisk eller øko- nomisk er grundlag for en standsning af kysttilbagerykningen.

Jeg vil gerne sige, at jeg mener, det er for let at give op over for ganske vist voldsom-

me naturkræfter. Hvis vi prøver at se på, hvad hollænderne har udført af kystsikring – jeg tænker bl.a. på hele Delftprojektet – så har de jo gennem mange år arbejdet målbe- vidst og med stor succes på at sikre hele den hollandske kyst. Det gøres bl.a. med fix- strong, dvs. 96 pct. sand og 4 pct. asfalt. Det er dyrt, vil ministeren sikkert sige. Ja vel, men det skal ses i forhold til, om vi vil ac- ceptere en generel kystnedbrydning. Spørgs- målet er, om vi i kamp med havet teknisk permanent kan føre 3,7 mill. m³ sand fra nævnte strækninger tilbage.

Jeg synes, at udvalget om offentlige arbej- der skulle have set, hvad de magter i Hol- land, inden vi binder os til de store investe- ringe.

I den forespørgselsdebat om kystsikrings- arbejder, der fandt sted den 31. marts 1981, sagde venstre bl.a., at vi burde nedsætte en vestkystkommission, der på lidt længere sigt kunne vurdere, hvor meget og hvor lidt vi skal gøre for sikringen af vores kyster, men det afviste daværende trafikminister Risgaard Knudsen, og man agtede således at fortsætte med en strandfodring, som der ifølge mini- sterens egen konklusion ikke er tilstrækkeligt hverken teknisk eller økonomisk grundlag for.

Jeg vil heller ikke undlade at nævne vores skuffelse over, at ministeren ikke har medta- get de 15 Limfjordskommuners problemer. Her har amt og kommuner jo tilbudt at beta- le 50 pct. af omkostningerne, og også dette vil være en meningsfyldt opgave af sam- fundsmæssig interesse for staten at tage vare på.

Men der kan også være andre områder, man kunne kigge på, f.eks. Nordsjælland og Lolland-Falster, ligesom andre områder kun- ne nævnes, som kunne være af interesse, og som der også kunne være beskæftigelsesmæs- sige foranstaltninger i.

Jeg vil ikke undlade at nævne, at jeg den 22. januar d.å. stillede 7 spørgsmål til mini- sterens vedrørende stormflodskatastrofen. Jeg blev efterfølgende kontakttet af trafikudval- gets formand, hr. Normann Andersen, der på opfordring af ministeren spurgte, om jeg kunne vente med en besvarelse af mine spørgsmål, indtil ministerens redegørelse om kystsikring af vestkysten kom, idet de så ville indgå i denne. Det gik jeg med til, men hver- ken i redegørelsen fra ministeren eller i ind-

[Svend Heiselberg]

lægget fra hr. Normann Andersen kom der besvarelser på nogen af de stillede spørgsmål.

Vedrørende de sidste 3 sider i ministerens redegørelse, som i det væsentlige omhandler en fordeling af udgifterne til kystsikringen, er venstre af den opfattelse, at staten bør engagere sig 100 pct. i den omhandlede strækning fra Lodbjerg til Nymindegab, når væsentlige samfundsinteresser er truet. Her er der tale om specielt truede områder, og det er egentlig en lidt ejendommelig opfattelse, at man nu indirekte vil lade amt og kommuner fremover afholde udgifterne. Efter venstres opfattelse er der altså behov for en større indsats, end ministeren lægger op til i sin redegørelse, og der må efter vores mening også nye forhandlinger til med amterne og kommunerne.

Hvis man ser på de beskæftigelsesmæssige effekter af en forøget kystsikring samt mosen til staten af det beløb, som amter og kommuner skal yde, vil det faktisk betyde, at statens udgifter bliver ret minimale.

Til slut vil jeg sige, at vi i venstre finder det nødvendigt, at ministeren tager alvorligt fat på problemerne. Vi så, hvad der kunne ske i forbindelse med stormflodskatastrofen den 24. november sidste år, og da manglede der jo ikke god vilje fra ret mange politikere. Vi erindrer vel alle, at daværende trafikminister Knud Heinesen førte en del af sin valgkamp i sandstorm og havskum, omkring af TV og radio og andet godtfolk. Dengang skortede det ikke på forståelse for nødvendigheden af vestkystens og Limfjordens sikring.

Staten har en forpligtelse til at sikre vores mest udsatte kyster og ikke blot placere omkostningerne på amts- og primærkommunerne.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal ikke kaste mig ud i at tale om naturkatastrofer i forbindelse med dette. Jeg tager redegørelsen som et udtryk for, at man nu agter at begive sig ind i et forebyggende arbejde, og det skal jeg nogenlunde holde mig til.

Jeg skal takke for redegørelsen og det omfattende materiale, der er fremkommet. Blot kunne jeg have ønsket, at rapporterne var kommet til os lidt tidligere.

Jeg kan forstå og tilslutte mig ministerens idé om at forsøge sig frem med forhandlin-

ger, og aktstykker bliver det jo så i finansudvalget i denne sag fremfor en lovgivning. Denne lovgivning ville også i givet fald blive meget kompliceret og meget omfattende, og jeg synes, vi skal prøve at udskyde den. Men kan der ikke opnås resultater via den model, som ministeren nu lægger op til, vil vi selvfølgelig være at finde blandt dem, der vil lægge ryg til en lovgivning, for der skal jo gøres noget på området.

Der arbejdes ud fra en tilbagetrækningsmodel på 2 m årligt. Det udgangspunkt kan vi sådan set godt være med til, blot må det tilføjes, at man jo ikke kan opfatte det sådan meget principielt og sige: så meget vil vi lade køre ned langs kysten, for vi ved jo, at hvis det følges slavisk, er der ret mange områder, som simpelt hen ville ende ude i havet. Jeg tænker især på området omkring Hvide Sande, hvor vi jo har fået oplyst, at dér tåles ikke engang 0,8 m tilbagetrækning på visse steder.

Det næste er så det, man kalder kystfodring. Man har tidligere opereret med, at der skulle bruges sand til dette, og det skal der vel også fortsat, men det forekommer mig også at være en realitet, at man skulle prøve sig frem med noget andet. Jeg vil godt bede ministeren svare mig på, hvor i alverden dette materiale skal komme fra, for der flyttes altså 3,7 mill. m³ sand væk, og det vil altså sige, at man skal skaffe en tilsvarende masse materiale at putte i disse områder. Jeg vil godt have lidt at vide om, hvor man vil tage det fra. Tidligere var det jo sådan, at klitterne flyttede sig længere ind, og det var udmærket, men det kan de jo ikke mere bl.a. på grund af bebyggelsen, og det vil sige, at man skal hente materiale udefra til disse ting.

Jeg skal ikke gå i detaljer omkring det tekniske, men blot sige, at kommunerne langs kysten og ikke mindst amtet selvfølgelig må være med i den økonomiske byrdefordeling, der her lægges op til. Det vil givet medføre, at de interesserer sig noget mere for planlægningssiden med hensyn til bebyggelse tæt på havet. Det må jo ikke blive sådan, at den sunde fornuft ikke tages med på råd, så smarte forretningsfolk kan få lov at udstykke til sommerhusbebyggelse i vandkanten omtrent, og så skal staten alene betale regningen bagefter. Det er jo helt urimeligt.

[Lilli Gyldenkilde]

Jeg vil også sige, at København har sine besværligheder, fordi det er en storby, og det betaler staten noget til, men sandelig ikke hele regningen. Ligeså må staten selvfølgelig heller ikke dække alle omkostninger for dem, der har valgt at bo dejligt i øvrigt ved vestkysten enten hele året eller dele af året, og dermed har jeg jo sagt, at vi kan gå ind for den model, der hedder 50 pct. til staten og 50 pct. til amt og kommuner.

Når det er sagt, skal jeg dog ikke undlade at pege på, at der er flere områder, hvor staten i dag betaler 100 pct., og disse områder kan godt tale at udvides, især omkring Thorsminde. Flere har været inde på hofde Q, og det er nok dér, det står værst til. Hvide Sande mener jeg også at ministeren bør se lidt velvilligt på.

Nogle af disse områder var med i den forhandlingsløsning, der var lagt op til i forhandlingerne med Ringkøbing amt og kommunerne. På nuværende tidspunkt er det jo faldet bort på grund af forhandlingssammenbruddet, og jeg skal her opfordre til, at Ringkøbing amt sætter sig til forhandlingsbordet igen. Udgangspunktet må selvfølgelig være 50 pct.-modellen, men vi ved jo alle, at det, Ringkøbing amt faktisk lod falde på gulvet, var en model, som mere lignede 60:40 pct.-modellen på grund af de flere områder, der var taget ind som 100 pct.s statsopgave.

Jeg skal heller ikke undlade at sige, at Ringkøbing amt har en lav skatteprocent, en af de laveste i landet, og det er ikke rimeligt, at Nordjylland og Sønderjylland går ind på denne modelløsning, mens Ringkøbing ikke engang kan gå ind på noget, der ligner 60:40 pct.-løsningen.

Det skal også gøres klart, at når jeg har valgt at tale om denne model som 50:50 pct. og ikke som 50 pct. til staten, 25 pct. til amtet og 25 pct. til kommunen, er det meget bevidst. Amt og kommuner bør efter SFs opfattelse forhandle sig frem til, hvorledes de 50 pct. skal fordeles mellem dem. Der er nemlig kommuner, der ikke vil kunne klare 25 pct., og dér må udgiften deles anderledes. I øvrigt kan det vel også komme på tale, at lodsejerne kommer ind i fordelingen af udgifterne.

Det sidste, jeg skal sige i denne omgang, er, at kystsikringen må tages op til debat igen inden for en overskuelig fremtid. SF mener dermed, at det nok skal være lidt tidligere,

end ministeren har givet udtryk for i redegørelsen. Der er nemlig efter vores mening betydelige usikkerhedsmomenter i den metode, der foreslås her, og vi må sikre, at foretagendet bliver diskuteret, når vi ved lidt mere om virkningen af disse metoder.

Dohrmann (FP):

Sidste gang folketinget diskuterede kystsikring sådan lidt mere grundigt, var den 31. marts 1981, hvor fremskridtspartiet havde rejst en forespørgselsdebat om kystsikring. Jeg tillod mig dengang at kritisere regeringen, fordi den efter vores opfattelse gør alt for lidt ud af kystsikringen; det havde den også gjort på daværende tidspunkt. I dag skal jeg ikke nøjes med at kritisere regeringen, i dag vil jeg gerne anklage den, fordi jeg mener, at alt, hvad man har gjort ved kystsikringsproblematikken, er præget af forsømmelser og ligegyldigheder.

Det er rigtigt, som venstres ordfører sagde, at det tidspunkt, socialdemokratiet har været mest aktivt med hensyn til kystsikring, var under valgkampen, hvor den daværende trafikminister, Knud Heinesen, susede rundtovre på vestkysten, omgivet af en masse pressefolk o.lign. Papirer, rapporter, lange beretninger og en smule sandfyldning hist og pist har vi set rigeligt af, men en effektiv kystsikring har regeringen ikke gjort ret meget ved. Det fremskudte dige, som heldigvis blev vedtaget anlagt nede i Sønderjylland, og forstærkningen af Ribediget har ligesom stillet regeringen tilfreds – nu er alt i den skønneste orden. Det, vi så oplever, er, at stormvejr og vind i løbet af de sidste år har nedbrudt kysterne katastrofalt, og det mener vi ikke at folketinget længere kan acceptere.

Så kommer ministeren med sin redegørelse her og giver det udseende af, at der ligger nogle gevaldige forbedringer i den. Jeg vil godt sige om den redegørelse, at efter min mening er det alt for lidt, ministeren stiller i udsigt. Ministeren – og det gælder skiftende ministre – har brugt tiden til forhandlinger, udarbejdelse af rapporter, og så én ting mere: pression over for de involverede kommuner og amtskommuner.

Vi har – det kom til udtryk under den forrige debat, men det skal også nævnes her, hvor det rettelig har hjemme – den indstilling i fremskridtspartiet, at kystsikring er en 100 pct.s statsopgave, og det er der mange partier

[Dohrmann]

der kommer med mange pæne ord om. Nu får man jo lejlighed til i morgen at stemme om det.

Og det er meget godt, at fru Lilli Gyldenkilde f.eks. står heroppe og siger, at det er så dejligt at bo ude ved vestkysten. De mennesker, der bor derude, kan selvfølgelig lide det, de kan ikke lide at bo i København og lignende steder, men det er bare underligt, at også fru Lilli Gyldenkilde og SF slår ind på den tankegang, at selvfølgelig skal de mennesker, der bor derude, betale ca. halvdelen. Ja men herregud, skatter, afgifter osv. er lige så høje for de mennesker derude. Jeg synes, det er underligt, at når man f.eks. snakker om sådan noget som Det kgl. Teater, biblioteker og alt muligt andet, har SF den holdning, at alle andre, også dem, der bor på vestkysten, sandelig skal betale, men sådan noget som at sikre de danske kyster er noget, de, der bor derovre, specielt skal betale. Vi mener som sagt, at det er helt forkert. Ministeren vil selvfølgelig komme og sige: ja men det koster jo penge sådan noget, og det er da også rigtigt. Men vi kan da anvise mange steder, hvor ministeren eller hans kolleger kan finde de penge. Jeg kan f.eks. bare nævne den enkelte ting, at inden for den sidste måned har folketingets finansudvalg bevilget ca. 150 mill. kr. til Kina. Ja men var det da ikke bedre, at vi brugte de penge til at sikre de danske kyster for i stedet for at smide dem over til kineserne? Jeg ved ikke, om de bruger dem til kystsikring eller atombombefremstilling, men jeg synes bare, det er så urimeligt, at vi i en situation, hvor vi har så mange tusinde arbejdsløse, som kunne sættes i gang for de penge, sender pengene ud af landet og så ikke har råd til at ofre noget herhjemme.

Men det er som sagt vores principielle indstilling, og jeg håber, at vi i morgen ved den afstemning, der kommer, kan få flertal for, at kystsikringen bliver én statsopgave, og at man ikke her mishandler folk, fordi de tilfældigvis ikke bor inde på stenbroen, hvor ganske vist de fleste vælgere bor.

Og så vil jeg i øvrigt overlade ordet til en af dem, der bor i et af de truede områder.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg kan i hvert fald sige, at jeg har talt med mange hundrede af de mennesker, der ser deres værdier truet. Jeg er nødt til nu at

sige til socialdemokratiet, der har talt så meget om solidaritet: hvor har socialdemokratiet og SF sine solidaritetsbegreber henne i denne debat? Der er ikke fremkommet ét eneste sagligt argument for, at kystsikring ikke skulle være en 100 pct.s statsopgave ligesom vort forsvar og meget andet.

Den del af Vestjyllands kyst, som er Ringkøbing amt, er et område, som er ramt på en måde, som det er helt urealistisk at sammenligne med det øvrige land. Vi har sandtangerne foran fjordene, og når disse sandtanger først er gennembrudt, er tusindvis af hektarer land hermed straks lavet om til hav. Hvad dette vil indebære for dyreliv, rekreative områder og tusindvis af landbrugere er uoverskueligt. At det meste af hele Holmsland kommune vil blive havets bytte, kan ikke bortforklares.

Når man taler om at acceptere en årlig tilbagetrækning på gennemsnitlig 2 m, vil man kunne regne ud, at dette betyder 20 m på 10 år, og hermed vil klitrækken på lange strækninger være borte; mange steder er den allerede væk, og en storm som den, vi havde i november 1981, kan endda medføre, at en hel kommune med 4.000-5.000 mennesker forsvinder i havet.

Disse dystre realiteter vil nogen selvsagt kalde mørkemandstale, men ingen kan modbevise, at når man accepterer en vis tilbagetrækning af kysten hvert år, er det et spørgsmål om et antal år, inden sandtangerne er ædt op af havet og Vesterhavet vil være inde på torvet i Ringkøbing og andre større byer. Må man spørge ministeren, hvordan han forestiller sig at tangerne foran fjordene skal bestå, når først havet får mulighed for at æde bagfra. Hvor længe tror ministeren at Hvide Sande by vil eksistere, hvis byen pludselig er beliggende på en sandø midt ude i Vesterhavet? Det gælder også andre havne, Thyborøn osv., som der er brugt masser af penge, kræfter og gode initiativer på at få etableret.

Mit konkrete spørgsmål til socialdemokratiet er følgende: kender man begrebet solidaritet med de danskere, der bor på sandtangerne og de nærliggende landområder?

Et andet spørgsmål er holdningen til begrebet fritidshuse. Vi, der kender forholdene, ved, at 90 pct. af fritidshusene er erhvervsvirksomhed; det er huse, der i vid udstrækning udlejes til tyske statsborgere. Selv i sidste weekend så jeg, at der holdt tyske biler

[Askjær Jørgensen]

ved mange af husene, og i køen hos bageren i Hvide Sande søndag morgen var de fleste af kunderne tysktalende, der hentede morgenbrød.

Jeg skal derfor spørge socialdemokratiet, om man føler, at man har brug for de eksportindtægter, som sommerhusudlejningen reelt giver. Mener man, at man har brug for de momsindtægter og andre forbrugsafgifter, der hidrører fra de mange tusinde sommerhuse langs kysten i Ringkøbing amt? Mener man, at man har brug for den beskæftigelse, der følger af turisternes forbrug? Er man enig i, at det er skatteindtægter, vi får fra de tyske turisternes forbrug her i landet, skatter i form af moms- og forbrugsafgifter, som 100 pct. går i statskassen, og at det derfor til gengæld 100 pct. må være staten, der betaler kystsikringen?

Ministeren udtaler, at hvis den væsentligste interesse for en given strækning er beskyttelse af fritidshuse, vil staten ikke deltage. Betyder dette, at staten er ligeglad med eksportindtægterne, momsindtægterne og de andre indtægter, som kommer fra fritidshusene? Er ministerens ord om fritidshusene ikke reelt et udslag af socialdemokraternes misundelseskompleks? Og tror man, man kan vinde stemmer ved at hævde, at man sandelig ikke vil hjælpe de fåle kapitalister, som har sommerhuse? Tænker man på, at mange af dem, der har sommerhusene, bruger fri-weekends på at holde sommerhusene i orden til udlejning med de deraf følgende indtægter til samfundet? Hvorfor skal man karnøfles, fordi man prøver at skaffe samfundet nogle indtægter? Der er faktisk kun ét fornødent i spørgsmålet om vore kyster, især i Ringkøbing amt, og det er, at socialdemokratiet og åbenbart også andre finder ud af, at man engang skiltede med solidaritetsbegrebet, og at misundelseskomplekset vedrørende sommerhuse er såre malplaceret i sammenhæng med kystsikring. Det skinnede tydeligt igennem i fru Lilli Gyldenkildes betragtninger om skatteprocenterne. Skal det nu komme mennesker til skade, at de har båret sig økonomisk fornuftigt ad? Skal solidaritetsbegrebet så falde bort, fru Lilli Gyldenkilde?

Nør Christensen (CD):

Det kan jo være svært at tilføre debatten noget nyt, når mange kommer ind på så sent

et tidspunkt. Men hvis man tager en sentens fra folketingets vandrehal, kan man blive minister, hvis man kender fuglenes sprog. Jeg kender ikke fuglenes sprog, så mine udsigter til at blive minister er vel begrænsede, hvis man skal tage denne sentens alvorligt. Men jeg forstår vestjydernes sprog, og når jeg nævner denne sentens, skyldes det også, at socialdemokratiet under valgkampen i december 1981 havde en valgannonce, hvori man skrev følgende: »Din hverdag er truet«.

Skal sentensen tages alvorligt? Det ved jeg egentlig ikke, og det er heller ikke særlig afgørende. Men jeg vil gerne spørge, om annonceteksten skal tages alvorligt, altså mener man, at også vestjydernes hverdag kan være truet? Jeg tror, der var mange, der fandt behag i netop den tekst, og de følte sig vældig trygge ved den. Desværre for socialdemokratiet i almindelighed og vel nok befolkningen i særdeleshed blev denne annoncetekst uhyggeligt aktuel den 24. november 1981, den dag vi havde stormflodskatastrofen. Det blev en dag, hvor mange vestjyder følte, at netop deres hverdag var truet, ja, de ikke alene følte det, men mærkede direkte, at hverdagen var truet, idet de måtte forlade hus og hjem og lade sig evakuere. Her efter valget har mange vestjyder opdaget, hvor meget indholdet af annonceteksten i det hele taget betød.

Men når det er sagt, vil jeg alligevel gerne takke ministeren for redegørelsen og dermed for lejligheden til at få en debat om problemerne langs den jyske vestkyst. Dermed være ikke sagt, at jeg er enig i redegørelsens indhold i øvrigt.

Centrum-demokraterne mener, det nu er nødvendigt, at vi kommer ind i en styret proces, hvor forskningen kommer i højsædet. I en tid, hvor der er økonomisk knaphed, er det nødvendigt, at vi bruger de midler, vi har til rådighed, med den allerstørste omhu og fornuft. Når processen skal styres fornuftigt, er forskning absolut nødvendig, og vi føler, at forskningen har været og er stærkt forsumt, i hvert fald er den viden, der findes på området, så begrænset, at man vel næsten kan tillade sig at sige, at der ingen væsentlig forskning har fundet sted. Jeg kunne i den forbindelse godt tænke mig at spørge ministeren, hvilke erfaringer han har fra Holland.

Men det er naturligvis ikke gjort med forskningen alene. Som bekendt kan man ikke få forskningsresultater af nogen kvalitet

[Nør Christensen]

ved forskning på ganske kort sigt; det er noget, der vil tage mange år. Derfor må vi sætte ind med nogle foranstaltninger omgående.

I øvrigt kan jeg sige, at det er CDs opfattelse, at forskningen er og bliver en ren statsopgave.

Under alle omstændigheder må og skal der fastsættes nogle helt klare og utvetydige målsætninger for sikring af den jyske vestkyst. Befolkningen i Vestjylland kan ikke leve med den usikkerhed, den uvenlige nabo mod vest giver. Ja, der er ikke alene tale om en uvenlig nabo, men om en særdeles ubehagelig, uvenlig nabo.

To ting melder sig: for det første den fremtidige sikring og for det andet erstatninger til de skadelidte.

Med hensyn til den fremtidige sikring er det nødvendigt at opdele denne. Som sagt skal processen styres, og det giver anledning til at sige, at vi skal have for det første en økonomisk planlægning og for det andet en rent fysisk planlægning.

Med hensyn til den økonomiske planlægning er der jo fra amter og kommuner fremført det synspunkt, at en række entreprenør- og vognmandsfirmaer intet har at lave, i hvert fald er det begrænset. Vi har store udgifter til arbejdsløse, som staten i forvejen betaler den største part af. Disse mennesker kunne passende beskæftiges med kystsikringsarbejder, og hertil kommer, at det i hvert fald er arbejde, som man med stor ret kan betegne som værende arbejde med mening i.

Den økonomiske byrde er altså ikke så voldsom, som den ofte bliver gjort til, men midler skal der jo til, og det kan diskuteres, om midlerne skal komme fra staten alene eller der skal findes en fordelingsnøgle.

Centrum-demokraternes gruppe mener, at der godt kan anvendes et betydelig større beløb fra statens side end det, der er lagt op til, især på grund af de specielle forhold, der er langs den jyske vestkyst, hvad ministeren jo også er enig i.

Hertil kommer, at centrum-demokraterne foreslår, at kommunerne får adgang til at søge lånoptagelse. På den måde kan vi også hjælpe, men det forudsætter jo en dispensation, så vidt jeg har forstået, og vil ministeren medvirke til en dispensation på dette område?

Med hensyn til den fysiske planlægning har der været nævnt forskellige alternative løsninger med hensyn til tilbagerkningsgraden. Der er nævnt løsninger, der taler om 0 m, 2 m og 5 m; også her er vi nødt til at prioritere. Som det jo er meget naturligt, er den bedste løsning den dyreste, altså nul tilbagerkning af kysten. I modsætning hertil har vi så 5 m's tilbagerkningsgrænsen, og det er den billigste. Jeg vil gerne advare imod denne løsning, fordi den billigste løsning godt kan blive den dyreste løsning i længden.

Med hensyn til løsninger forsøger ministeren at sammenligne de forskellige kyststrækninger, i hvert fald ønsker ministeren samme fordelingsnøgle. Her vil jeg gerne fremhæve de specielle forhold langs den jyske vestkyst og vel nok specielt forholdene i Ringkøbing amt. Ud for den sydlige del er der jo bygget et fremskudt dige, men et sådant må antages at være umuligt ud for den midterste del af vestkysten, og jeg går ud fra, at ministeren er enig heri. Derfor er en sammenligning mellem Ribe amt, Sønderjyllands amt, Nordjyllands amt og så Ringkøbing amt urimelig. Ministeren må ikke glemme, at der er forskel på, om man indvinder landområder eller man skal begrænse de landtab, der sker i Ringkøbing amt.

I ministerens redegørelse skriver han da også, at en afgrænsning er vanskelig mellem anlægs- og vedligeholdelsesudgifter. Ikke desto mindre skriver ministeren i redegørelsen - Folketingstidende 1981-82, 2. samling sp. 3937 - efter at der er udtrykt håb om en forhandlingsløsning:

»I modsat fald må det overvejes, om man skal lade det være amtsrådets og kommunalbestyrelsernes ansvar, at der på givne strækninger intet foretages til beskyttelse af kysten, eller en løsning skal søges ad lovgivningsvejen.«

Jeg vil gerne vide, hvordan ministeren havde tænkt sig en lovgivning på dette område.

Desværre må jeg slutte nu; jeg kan se, at lampen er begyndt at lyse. Men afslutningsvis vil jeg sige, at Vestjylland i forvejen er overordentlig stærkt forsømt. Man kan blot se på det »jernbanemuseum«, som findes i Struer, og den stærkt mangelfulde ambulancebetjening, som skyldes, at amtet skal betale en masse penge til kystsikring. Og man kan nævne andre ting. Man får oven i købet ud-

[Nør Christensen]

viklingsstøtte, så det tyder jo ikke ligefrem på den allerstørste rigdom.

Til sidst vil jeg sige, at der var engang en romersk politiker, der afsluttede alle sine taler med at sige: »For øvrigt mener jeg, at Karthago bør ødelægges«. Nu var han vistnok ret krigerisk anlagt, og for at undgå enhver misforståelse vil jeg gerne sige, at det er jeg absolut ikke. Men jeg overvejer rent faktisk i fremtiden at slutte mine taler med at sige: »For øvrigt mener jeg, at Vestjylland skal forkæles«.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Man kunne måske fristes til indledningsvis at blive i det litterære og minde om den franske forfatter og filosof Jean-Paul Sartre, som har sagt, at der er ét stort problem i denne verden, og det er, at de dumme er alt for skrækkelige og de kloge alt for let bringes i tvivl. Jeg skal ikke spinde en længere ende over det, men sige, at jeg vil forsøge at undlade at være alt for skrækkelig i det, jeg nu vil sige om sikring af vestkysten.

Det, jeg indledningsvis vil sige i øvrigt, er, at jeg synes, der er grund til at takke ministeren for redegørelsen. Der er grund til at takke de instanser, der har været involveret – og det er først og fremmest kystinspektoratet – i det store arbejde, der ligger i 3 meget omfattende rapporter om Limfjordstangerne, Thorsmindetangerne og Holmsland Klit, og det arbejde, som kystinspektoratet i øvrigt står for, og som jeg tror at vi, der har været med på en vestkystbesigtigelse i disse dage for et år siden, til fulde forstår er særdeles vanskelig – ikke bare dette at holde styr på og have overblik over, hvad der foregår, men også det at gøre sig de nødvendige forestillinger om, hvilke midler der skal bringes i anvendelse de forskellige steder for at forhindre nedbrydningen. Og det er som bekendt forskellige midler, alt efter hvilken type nedbrydning man er udsat for.

Det er slået fast i ministerens redegørelse – og det kan ministeren med god ret bygge på de nævnte rapporter – at en total standsning af kystnedbrydningen er nærmest uoverkommelig. Vi deler den opfattelse. Det er den af økonomiske grunde, men nok i særdeleshed af tekniske grunde. Det vil – tror jeg – skuffe os gang på gang, når vi tror, vi har sat ind med den mest effektive løsning, at vi allige-

vel oplever, at kysten bliver nedbrudt, nemlig på nye steder.

En af de ting, jeg lægger særlig mærke til, er, at ministeren noget håndfast – synes jeg – slår fast, at der ikke er mulighed for heller at satse på kun at tillade en 2 m's tilbagerykning. Jeg vil godt spørge ministeren, om han kan oplyse lidt mere om, hvorfor han ikke kan gå ind for den. Det er dyrt. Jeg spørger: hvor dyrt? Det koster for meget. Jeg spørger: hvad er for meget? For hvis man betragter synspunktet om 2 m's tilbagerykning som det maksimale, kan det nok for adskillige, vestjyder i særdeleshed, synes at være temmelig meget, og det er da også en gennemsnitsbetragtning. Men der er jo adskillige områder på vestkysten, hvor vi ikke må tillade en 2 m's årlig tilbagerykning.

Jeg har fuld forståelse for problematikken, og ministeren redegør, synes jeg, udmærket for, hvori problemerne består, i særdeleshed hvor de forskellige sikringsmetoder har deres begrænsning. En af de nyere ting, som jeg forstår der stadig på vestkysten er en del skepsis over for, men hvor det er kystinspektoratets opfattelse, at det er en god ting og i hvert fald i øjeblikket den mest brugbare ting, er kystfodring. Det er umiddelbart forståeligt – man kan trække på smilebåndet – at vi kører sand ud, og havet tager, vi kører noget mere sand ud, og havet bliver ved med at tage, hvad vi har kørt ud, men spørgsmålet er, om det ikke trods alt i den overgangs-fase, vi måske befinder os i, er den mest effektive form for kystsikring, der findes. Det er klart, at det ikke kan gælde ud for klinterne, og at det ikke kan gælde på andre strækninger, hvor der er tale om særlige forhold. Mange midler skal bringes i anvendelse.

Jeg deler den opfattelse og den prioritering, der ligger til grund for ministerens redegørelse punkt for punkt ned langs kysten for, hvor det er, problemerne er størst. Det er tangerne, det er Vrist-Langbjergslette-diget, og det er problemerne omkring Holmsland Klit, navnlig syd for Hvide Sande.

Det, jeg ville sige, er altså ikke møntet på en uenighed med ministeren om, hvor problemerne er, det er mere for at sige til ministeren, at jeg synes, hans ambitionsniveau er for lavt. Jeg synes, vi skal sætte målet lidt højere. Jeg synes, vi skal acceptere, at den tid er forbi, hvor den årlige udgift til kystsikring kan holdes omkring en halv snes millioner

[Bilgrav-Nielsen]

kroner. Det har ministeren indset, og han er oppe på et beløb, der ligger betydelig højere. Men skulle jeg gå lidt tættere på, så ville jeg sige: fremfor at ligge på et årligt udgiftsniveau omkring de 50 mill. kr. tror jeg, at vi realistisk skal regne med, at skal vi gøre noget tilnærmelsesvis effektivt, så skal vi doble op. Så ender vi omkring de 100 mill. kr. på årsbasis.

Dermed er vi ovre i en præcisering af, hvori vestkystproblemet i Ringkøbing amt egentlig består, hvori det adskiller sig fra de problemer, vi har andre steder i landet. Der kommer vi til det forhold, som ministeren selv berører ret kraftigt i sin redegørelse, nemlig fordelingsproblematikken. Ministeren siger, at standpunktet må være, at kommuner og amter betaler 50 pct., og at staten betaler 50 pct. Vi mener ikke, at denne målsætning holder. Vi mener, at staten må gå betydelig stærkere ind, også fordi gennemførelse af denne målsætning i Ringkøbing amt vil betyde, at den økonomiske belastning for amtet og kommunerne, det vil jo sige for borgerne, vil blive betydelig større her end i andre amter, hvor ministeren har indgået aftaler om fordeling. Vi mener derfor, det er nødvendigt, at vi får en anden mekanik, en anden fremgangsmåde, en anden fordelingsnøgle bragt i anvendelse, når der er tale om, hvilket engagement staten og kommunerne skal gå ind med.

Jeg er også faldet over bemærkningerne i ministerens redegørelse om, at dersom Ringkøbing amt ikke siger ja, så må Ringkøbing amt bære ansvaret for, at der intet foretages på kysten. Nej, vi kan ikke lægge dette ansvar alene på Ringkøbing amt. Det er først og fremmest statens ansvar, at vi får gennemført en ordentlig kystsikring. Men jeg vil godt samtidig sige, at vi mener, at amter og kommuner også skal være med.

Jeg vil godt til sidst – jeg ser, at der er rødt lys på nu – sige, at vi faktisk har tænkt det her temmelig grundigt igennem, og jeg vil foreslå ministeren, at vi anlægger, hvad skal vi sige, en egentlig handlingsplan for sikring af vestkysten. Pkt. 1: målsætningen skal være at begrænse kystnedbrydningen til maksimalt 2 m pr. år. Undtaget herfra bør være strækningerne Thyborøn, syd for Vrist, Thorsmindetangerne og Holmsland Klit. Pkt. 2: omkostningerne ved gennemførelsen af, hvad jeg her har nævnt, af at følge denne

målsætning op, må i det væsentligste betales af staten. I det omfang amter og kommuner skal medvirke ved betaling, må det ske efter retningslinjer, som sikrer en ligelig byrdefordeling mellem de deltagende amter og kommuner. Vi mener, at en rimeligheds- og lighedsbetragtning kræver, at borgerne i Ringkøbing amt ikke får en større økonomisk belastning end borgere i andre berørte amter.

Vi opfordrer regeringen til straks med hjemmel i et aktstykke i finansudvalget at øge kystsikringsaktiviteten på de mest truede strækninger, og vi opfordrer regeringen til straks at gå i gang med at forberede en egentlig kystsikringslovgivning, der er bygget op omkring tre hovedpunkter: kortlægning af opgaven, formulering af målsætningen og endelig fastlæggelse af byrdefordelingen.

Chr. Christensen (KrF):

Sidste år netop i disse dage diskuterede vi også kystsikring her i salen. Debatten fandt sted i lyset af den kraftige nytårsstorm i januar 1981, og nogle af os, der var vokset op i læ af klitterne og med havet som nabo, havde travlt med at forklare, at vel kunne havet være smilende og glitrende og skønt at se på ved solnedgangstider, men lige så venligt det kunne være, lige så frygteligt kunne det være, når det rejste sig i al sin væld og skabte rædsel og frygt for liv og lemmer og hus og hjem hos os, der boede i landet bagved.

Jeg advarede også dengang mod at tro, at stormens rasen og havets buldren var noget ekstraordinært, som kun forekom enkelte gange i årtiernes løb. Jeg sagde bl.a., at erfaringen viser, at kraftige storme har optrådt indtil flere gange om året, og nytårsstormen i 1981 skal næppe ses som et isoleret fænomen, og nedbrydningen vil fortsætte, hvis man da ikke sætter helt anderledes effektivt ind for at beskytte kysten. Godt et halvt år efter, den 24. november 1981, gentog fænomenet sig. Det var altså ikke urealistisk snak, vi førte frem. Det gentog sig endda meget værre, end mange af os havde oplevet før, og nedbrydningen fortsætter.

Jeg tror, at mange i udvalget om offentlige arbejder forleden dag forstod alvoren bag dette her, da man hørte borgmester Kristian Enevoldsen fra Hvide Sande skildre den frygt, den enkelte borger går med hver dag. Risikoen for, at han en skønne dag er borg-

[Chr. Christensen]

mester over en ensomt beliggende by ude i Vesterhavet, er jo også realistisk. Den risiko er unægtelig stor, hvis man da altså ikke vil gøre noget.

Denne nedbrydning sker mange steder i landet. Den sker ved Skagen, ved Lønstrup, ved Nr. Lyngby, i Nordsjælland, ved Fredericia, ved Limfjorden, og i Sønderjylland trues digerene. Det er nok ikke forkert at sige, at det mest truede område ligger på vestkysten fra Lodbjerg til Nymindegab. Hvorfor er uroen blevet så stærk netop dér på nuværende tidspunkt? Havet har jo da været der altid, siger man. Det har nok noget med naturen og de landskabsmæssige forhold at gøre. Naturen har sin rytme, som vi ikke uden risiko kan bryde. Det er det, der gør kystsikringen så problemfyldt, men også så udfordrende. Tidligere var der fri klitdannelse. Havet tog af klitterne, men afleverede også sand til nye klitter, som vinden formede på læsiden. Det vil sige, at klitrækken vandrede indover og udgjorde et bredt og naturligt forsvar over for havet, men nu har vi af hensyn til landet bag klitterne bremset klitternes vandring ved beplantning med marehalm o.lign.

Da havet imidlertid fortsætter med at æde af kysten efter salamimetoden, når det på et tidspunkt så langt igennem klitrækken, at der kun er ganske få meter tilbage. Det er dette tidspunkt, vi nu er ved. Enkelte steder er der kun 10–20 m tilbage. Derfor kan hver ny storm medføre gennembrud og dermed katastrofen, ikke bare for sommerhusejere eller de faste helårsbeboere, men sandelig også for de landbrugsområder, der ligger bag klitterne. I områderne nord for Thorsminde er nedbrydningen fra 0 til 11 m af kysten om året. Syd for Thorsminde til Husby klitplantage er nedbrydningen 3–4 m om året, og ved Årgab syd for Hvide Sande var den et enkelt år 45 m. Ved stormfloden den 24. november 1981 forsvandt der på en enkelt dag 15 m på dette sted, og havet brød igennem ved Vrist og Husby Klit. Altså igen, det er ikke urealistisk snak, vi fører frem her. Det er ikke en drømmeverden, vi befinder os i, når vi taler om behov for kystsikring, men en barsk realiteternes verden. 16.000 ha land var truet ved gennembruddet ved Thorsmindetangen. Hvis der ikke skrides ind snarest, kan resultatet blive, at tusindvis af hektar landbrugsjord er under vand, at tusinder af ødelagte huse, gårde og virksomhedsbygning-

ger og mange ødelagte veje og kommunikationslinjer er en kendsgerning.

På grund af de geografiske forhold indtager strækningen fra Lodbjerg til Nymindegab en særstilling. Det er vel også baggrunden for, at staten hidtil har båret udgifterne til kystsikringen i Ringkøbing amt fuldt ud, en ordning, man i dette amt ønsker fortsat skal bestå, men man ønsker også, at der nu fra folketingets side bliver fastsat klare og utvetydige mål for kystens sikring på de enkelte strækninger. Uden sådanne klart fastsatte mål vil der dels ikke være nogen klar forpligtelse til en fremtidig indsats, dels vil en planlægning af indsatsen fysisk og økonomisk være umulig, siger man i de berørte kommuner og amtskommunen. Kristeligt folkeparti deler denne principielle opfattelse.

En sikring af kysten vil imidlertid koste mange penge. Vil man fastholde, at kysten slet ikke må rykke tilbage over den føromtalt strækning fra Lodbjerg til Nymindegab, så vil det i 1982 komme til at koste ca. 21 mill. kr. i anlægsudgifter og ca. 100 mill. kr. om året i vedligeholdelses- eller driftsudgifter. Accepterer man 5 m tilbagetrækning af kysten, er tallene 4 og 8 mill. kr., altså betydelig lavere. Tillader man som en mellemløsning 2 m, bliver anlægsudgifterne 30 mill. kr. og de årlige vedligeholdelsesudgifter også 30 mill. kr.

Staten har som sagt hidtil betalt kystsikringen i Ringkøbing amt 100 pct. Hvis den foreslåede fordelingsnøgle mellem amt, kommuner og stat bringes i anvendelse, vil 2 m tilbagerykning betyde en skattestigning på 2 pct. i Ulfborg-Vemb kommune. Ved 0 m tilbagerykning vil stigningen være dobbelt så stor. I Lemvig kommune vil skattestigningen være henholdsvis 1 pct. ved 2 m tilbagerykning og 1,5 pct. ved 0 m.

Enhver kan forstå, hvilke problemer man sætter den lokale befolkning i. Selv om accept af 2 m tilbagerykning vil være mere realistisk end det ønskelige, 0 m, må man ikke glemme, at situationen er så alvorlig nogle steder, at der slet ikke kan blive tale om at acceptere nogen tilbagerykning. Det gælder fra Thyborøn Kanal til syd for Vrist. Her tåles ingen yderligere nedbrydning af kysten af hensyn til den bagved liggende bebyggelse. Det gælder Thorsmindetangen. Her tåles heller ingen yderligere tilbagerykning af kysten, idet en tilbagerykning vil få meget store

[Chr. Christensen]

økonomiske konsekvenser i form af anlæg af helt nyt dige og nye amtslandeveje. Og endelig Holmsland Klit, hvor kystlinjen skal fastholdes ud for Hvide Sande by.

Det er de berørte kommunalbestyrelser og amtsråds bestemte opfattelse, at staten bør påtage sig opgaven at sikre den jyske vestkyst på strækningen fra Lodbjerg til Nymindegab. Kristeligt folkeparti står bag dem i denne opfattelse, og vi deler deres argumentation, når de for det første fremfører, at der her er tale om ganske specielle geografiske forhold med store indfjorde, med smalle landtanger ud mod havet på denne strækning i forhold til andre strækninger langs vestkysten. Disse forhold vanskeliggør kystsikringen og gør den økonomisk særdeles byrdefuld. For det andet er store dele af baglandet lavtliggende enge og ådale, hvor konsekvenserne af havets gennembrud vil være fuldstændig uoverskuelige såvel fysisk som økonomisk og ikke mindst menneskeligt.

Jeg tror, det vil være godt, om ministeren og repræsentanter for de berørte kommuner og amtskommunen igen satte sig sammen ved forhandlingsbordet. Er ministeren villig til det? Også til at tage initiativet til en sådan forhandling? Om kysten skal sikres ved høfder, strandfodring med sand eller store sten, eller om der skal bygges små beton- eller stenøer i strandkanten, skal jeg ikke afgøre. Her må teknikerne med ind i billedet, og kystdirektoratet har særdeles dygtige folk placeret derude, og deres erfaringsmateriale er jo efterhånden stort.

Når ministeren i sin redegørelse så stærkt fremhæver strandfodringen som den bedste metode, er det nok værd at huske på, at borgmester Kristian Enevoldsen i udvalget forleden under besøget sagde, at der i 1973 var lagt 1 mill. m³ sand som strandfodring på en kort strækning syd for Hvide Sande, og i dag er der ikke et sandskorn tilbage. Alle metoder har deres fordele, men sandelig også deres skæve sider. Det må være op til de sagkyndige at træffe beslutning om, hvad der skal ske. Der skal måske gøres nogle få forsøg nu, før man finder den rigtige metode. På grund af de ulige geografiske og strømmæssige forhold skal hver lokalitet måske have hver sin metode.

Under besøget i tirsdags i udvalget om offentlige arbejder af Sammenslutningen af Limfjordskommuner kom det bl.a. frem, at

stormfloden satte 180 tdr. land jord under vand ved Limfjorden. Det understreger meget klart, at vi i debatten om kystsikringen ikke kan se bort fra et akut behov for hjælp til sikring også af fjordkystområder.

Om hjælpen skal komme først til Årgab, til Vrist, til Lønstrup eller til Limfjordskommunerne eller andre steder i landet, er ikke så afgørende. Det er det derimod, om folkettingen nu vil markere sin vilje til at vedstå sin forpligtelse til at sikre vore truede landområder og sikre vore nervøse og skræmte borgere tryghed fremover for havet i hjem, i hus og i virksomhed.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Ja, det har jo været en eftermiddag i Ringkøbing amts tegn, kan man godt sige, og det ser ud, som om hele dette folketing består af folketingsmedlemmer, der er valgt i Ringkøbing amt eller i hvert fald er fra vestkysten.

Jeg skal sige til dem, der har talt så rørstrømsk her i eftermiddag og har svunget sig op i de store højder, at jeg er født i Vestjylland, og at jeg har levet en stor del af min tid tæt ved havet, så jeg er slet ikke så ukendt med forholdene, som et flertal af de ordførere, der har været på talerstolen her i dag, måske ville mene. Derfor synes jeg selv, at jeg har haft en god baggrund for at være med til at give denne redegørelse om sikring af den jyske vestkyst.

Det er kommet frem her i dag fra en række ordføreres side, at staten bør betale den fulde kystsikringsudgift, specielt i Ringkøbing amtskommune. I anledning af de tilkendegivelser, der er kommet fra forskellig side, vil jeg godt erindre om en række forhold.

Den 31. marts 1981 havde vi en forespørgsel her i folkettingen om kystsikring. Den var stillet af fremskridtspartiet, og samtidig stillede fremskridtspartiet en dagsorden om, hvor stærkt staten skal engagere sig i kystsikring. Denne dagsorden blev nedstemt af samtlige partier i folkettingen med undtagelse af fremskridtspartiet. På baggrund af den debat, der dengang blev ført, og på basis af dagsordens forkastelse synes jeg egentlig, der var god grund til at lægge op til den byrdefordeling, som jeg også har fremført her.

Ydermere vil jeg gerne fremføre, at i den periode, der er gået, siden denne forespørgsel

[Ministeren for offentlige arbejder]

fandt sted og denne dagsorden blev forkastet her i folketinget, har vi lagt op til at ville komme med en redegørelse om sikringen af den jyske vestkyst. Vi har i den anledning ført forhandlinger med de vestjyske amter: Sønderjyllands amt, Ribe amt, Ringkøbing amt, Nordjyllands amt og Viborg amt om hele dette spørgsmål. Det er egentlig interessant – det synes jeg det er rart og dejligt at føle – at vi er blevet enige med Sønderjyllands og Ribe amter. Det er de to amter, som inden for de sidste 5 år har været med til at bære deres store byrde af de 240 mill. kr. til det fremskudte dige og forstærkningen af Ribe diget og de andre foranstaltninger, der er foretaget. Jeg synes, det er værdt at bemærke her ved denne lejlighed. Vi er også enige med Nordjyllands amtskommune i de ting, der skal foregå og foregår i Nordjyllands amt.

Det eneste amt, vi ikke har kunnet blive enige med, er Ringkøbing amt, det amt, hvor vi egentlig er engageret allerhårdere, det amt, hvor staten hidtil har båret samtlige udgifter ved kystsikring. Det amt er det desværre ikke lykkedes at få en aftale med. Jeg håber naturligvis, at det sker.

Jeg skulle have sagt det her til indledning.

Jeg takker hr. Normann Andersen fra socialdemokratiet for den tilslutning, som blev givet til redegørelsen, og jeg takker også fru Lille Gyldenkilde for tilslutning til redegørelsen, og jeg takker for så vidt også hr. Bilgrav-Nielsen for den tilslutning, der blev givet til redegørelsen. Jeg skal komme med nogle kommentarer senere til hr. Bilgrav-Nielsen, men også til de øvrige ordførere, for jeg føler, at der var tilslutning langt hen ad vejen til redegørelsen. Man vil blot have meget, meget mere på bordet.

Hr. Normann Andersen stillede mig det spørgsmål, hvorvidt jeg var enig i, at de foranstaltninger, der skal udføres oppe ved Vrist, vil være tilstrækkelige til at hindre et digebrud. Det kan jeg helt bekræfte, men jeg må sige, at på dette sted skal der nødvendigvis i løbet af meget kort tid ske noget.

Et gennembrud med den konsekvens, at hele Harboørkøgen bliver oversvømmet, både må og skal vi forhindre, klarere kan jeg vel ikke sige det. Hvis vi kommer til den opfattelse, at vi ikke kan holde den nuværende beskyttelseslinje for overkommelige midler,

så må vi nødvendigvis skride til at skabe en tilbagetrukket digebeskyttelse.

Hr. Normann Andersen spurgte videre, hvorvidt jeg under en ny forhandling med Ringkøbing amtsråd og de pågældende amtskommuner vil genoplive tilbuddet om, at staten påtager sig alle udgifter ved den udsatte strækning, som har været nævnt flere gange her i dag, fra hofde Q, altså den sydlige hofde, og 3 km mod den nordlige ende af Thorsmindetangen. Herom kan jeg kun sige, at det jo var et tilbud, jeg lagde på bordet den 25. januar over for Ringkøbing amtskommune og de involverede kommuner. Det var et tilbud, jeg igen tog af bordet, fordi det var et forhandlingsoplæg. Vi kunne ikke blive enige, og jeg tog det af bordet igen, for meningen var, at vi skulle være enige.

Men hvad jeg fandt passabelt dengang – det må jeg sige til hr. Normann Andersen og andre, der også har været inde på det – må naturligvis også gælde her i marts måned, eller når vi kommer frem til det. Og hvis de lokale myndigheder i øvrigt vil medvirke til en løsning af de foreliggende opgaver efter de retningslinjer, som er indeholdt i redegørelsen, så skal der fra min side intet være i vejen for, at det kompromisforslag, jeg fremlagde i januar måned, bliver genoplivet. Det betyder, at staten så overtager et endnu større område i Ringkøbing amt, og at staten påtager sig en årlig vedligeholdelsesbyrde på ca. 6 mill. kr. Og så kommer vi faktisk op i nærheden af det, hr. Bilgrav-Nielsen foreslog, nemlig en højnelse af mit ambitionsniveau på dette område.

Hr. Normann Andersen spurgte mig også, hvor stor en del af de beløb, der er opgjort i redegørelsen, strækningen fra hofde Q til den nordlige ende af Thorsmindetangen, altså den 3 km lange strækning, udgør. Det er jo det, jeg lige har svaret på. Af de 6 mill. kr. til engangsforanstaltninger vedrører de 4,6 mill. kr. bølgebrudere på den lange strækning, og af den årlige kystfodringsudgift på 5,8 mill. kr. falder de 4,8 mill. kr. på hele denne strækning.

Hr. Burgdorf var inde på en lang række områder. Nu er hr. Burgdorf jo valgt i Sønderjyllands amt, så det var helt naturligt, at hr. Burgdorf startede i dette område. Ikke helt ude fra vestkysten er hr. Burgdorf, men alligevel spurgte hr. Burgdorf, om jeg nogen sinde havde været i den lille landsby, der

[Ministeren for offentlige arbejder]

hedder Ballum. Ja, det har jeg faktisk. Jeg har været der temmelig mange gange, og jeg kender også omgivelserne. Jeg kender også sommerdiget i Ballum. Jeg ved også, hvor store værdier der er beskyttet af dette sommerdige. Hr. Burgdorf og jeg kan bagefter sætte os til at regne lidt på det, og vi ved jo godt, at disse værdier ikke er helt så store som de værdier, der ligger bag det fremskudte dige, f.eks. i Tøndermarsken. Det er et spørgsmål om, hvor store værdier der er, og hvordan vi skal beskytte værdierne. På samme måde må jeg sige om Ballumdiget eller sommerdiget, at vi har været fuldstændig enige med Sønderjyllands amtsråd i den vurdering, at omkostningerne til en forstærkning af dette dige faktisk ikke står i forhold til de værdier, der skal beskyttes.

Så var hr. Burgdorf inde på Mandøområdet. Der står helt klart i redegørelsen, at det er et område, som jeg ønsker at få revurderet. Det er således, at vi har fået udbedret skaderne på de nuværende diger efter stormfloden, og vi må nu i gang med en revurdering af, hvordan vi skal udbygge digerne på Mandø. Men også her er der tale om meget, meget store millionbeløb, og igen skal vi vurdere, hvilke værdier der står på spil. Jeg gør opmærksom på, at der ikke står menneskeliv på spil, men vi skal vurdere ud fra, at det ikke skal være en deklassering af de mennesker, der bor på Mandø. De har krav på beskyttelse af deres liv og helbred. Men der bor altså 80 mennesker på Mandø, og vi skal hele tiden vurdere, hvordan vi anvender vores ressourcer.

Jeg kan forstå, at hr. Burgdorf ikke ret ofte er på Fanø. Der kan næppe være digeproblemer af væsentlig betydning på Fanø, så det spørgsmål skal vi måske undlade.

Hr. Burgdorf har spurgt mig, hvad man forstår ved »væsentlige interesser«. Jeg har i hvert fald i min redegørelse peget på, at der er væsentlige interesser på vestkysten, og dem lægger vi sådan set også op til at beskytte, medmindre det kun drejer sig om sommerhuse, og de er i øvrigt ofte bygget i et område, der ligger ret ubeskyttet i forvejen. Med »væsentlige interesser« kan der altså være tale om, at store naturinteresser er på spil, og samtidig kan der i disse områder være placeret sommerhuse. Det har jeg da heller ikke bestridt, og jeg peger i min redegørelse f.eks. på det område, vi går ind i oppe om-

kring Vrist. Der siger vi, at hvis sommerhusejerne vil gå med, så forstærker vi det nuværende dige, og så kan vi altså få sommerhusene med.

Hr. Burgdorf kom ind på Rømødæmningen, og det tyder også på stort lokalkendskab i hr. Burgdorfs eget amt. Nu ved jeg imidlertid, at ved Rømødæmningen er det således, at vejbanen skal holdes af amtskommunen, fordi det er en amtskommunal vej. Men jeg gør hr. Burgdorf opmærksom på, at selve dæmningen er en statsdæmning, dér afholder staten den fulde udgift. De mange millioner kroner til udbedring af skader på dæmningen er en ren statsudgift; det er altså ikke den lokale befolkning, der bliver ramt på dette område. Jeg har peget på hr. Burgdorfs lokalkendskab til, hvordan situationen er i Sønderjyllands amt.

Hr. Burgdorf siger, at jeg udtrykker mig temmelig svævende i redegørelsen, og refererer forskellige ting, bl.a. vedrørende beskyttelsen af fritidshusene, og vender tilbage til byrdefordelingen med amterne. Jeg har indtil flere gange sagt, og det er også nævnt i redegørelsen, at vi har en helt klar aftale med alle amterne langs den jyske vestkyst undtagen Ringkøbing amt. De er enige med os i det, vi gør, de er enige i byrdefordelingen, og jeg håber også, at vi kan blive enige med Ringkøbing amt.

Hr. Svend Heiselberg ønskede større ansvarlighed, og han ville gerne hjælpe mig en lille smule på vej. Ja, jeg har da forstået, at hr. Svend Heiselberg er ude på at hjælpe mig på vej derhen, at Ringkøbing amt ikke skal yde noget, men resten af landet, de øvrige amter skal yde. Sådan forstår jeg hr. Svend Heiselberg. Det er en klar illustration af den rapport, som jeg er vidende om, at Ringkøbing amt har afleveret forleden dag. Der er ikke bremse på de krav, fordringsfulde amtsråd og kommunalbestyrelser kan formulere og bringe frem, bare de kan gøre det uden konsekvenser for deres egen kasse. Sådan er det. Altså, bare man kan gøre det uden konsekvenser for sin egen kasse, så kan man bringe kravene frem. Når hr. Svend Heiselberg siger, at han ønsker større ansvarlighed i min redegørelse, så tyder det altså på, at han mener: bare vi kan slippe for at betale ude i vores lokalområde, så kan ministeren for offentlige arbejder skaffe pengene fra anden side, altså fra staten.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Hr. Svend Heiselberg mener, det er for let at give op, og at vi ikke kan acceptere en generel kystnedbrydning. Det fremgår af min redegørelse, at der er tale om, at vi skal sætte ind de steder, hvor der sker kysttilbagetrækning. Vi har områder, hvor der er stor fare for kysttilbagetrækning, og vi har områder, hvor der er mindre fare. Vi må naturligvis sætte ind i de områder, hvor vi mener, faren er størst, og det er også det, vi har gjort, og det er også det, redegørelsen lægger op til, hvis man i øvrigt læser rapporten om de forskellige tanger.

Jeg må sige, at det egentlig er lidt af en mærkelig udtalelse, hr. Svend Heiselberg kommer med her. Jeg kan sige, at på møde efter møde med f.eks. Thyborøn-Harboør kommunalbestyrelse har de erklæret, at de er tilfredse med den politik, der føres med hensyn til tangerne, og som indebærer det, vi kalder en moderat kysttilbagetrækning, 1-1,5 m pr. år. Det kan være rigtigt, at vi i løbet af nogle år bliver nødt til at forstærke indsatsen, men man er altså klar over derude, hvor folkene lever, at man simpelt hen er nødsaget til at acceptere det, vi kan kalde en vis form for kysttilbagetrækning.

Venstre er, kan jeg forstå, af den opfattelse, at staten på strækningen Lodbjerg-Nymindegab skal engagere sig hundrede procent. Det er lidt i modstrid med, hvad venstre hidtil har sagt. Det er jeg en lille smule overrasket over. Jeg kan bare gå tilbage til, hvad den daværende minister for offentlige arbejder, hr. Kresten Damsgaard, i 1974 sagde om dette spørgsmål. Det undrer mig også, at de konservative tør slå ud med hånden på denne måde. Vi kan være uenige i vores politik, men jeg har da altid anset disse to partier for at være særdeles realistiske, når det drejer sig om de økonomiske forudsætninger for at gøre nogle ting, specielt på dette område. Jeg havde egentlig håbet, at realismen havde været til stede her i dag, men det er, som om lokalpatriotismen er kommet stærkere frem, og det er altså det, der tegner sig her i dag. Jeg vil tro, at det ambitionsniveau eller den aktivitet, jeg har lagt på bordet her, vil være det rigtige, og at det er den måde, vi kan løse problemerne på. Vi vil næppe, ej heller teknisk, kunne gå ret meget længere, end vi er gået her.

Hr. Svend Heiselberg var lidt inde på Limfjordsområdet. Det er jo ikke til debat. I

dag, hvor det drejer sig om en redegørelse om sikring af den jyske vestkyst.

Jeg skal sige til fru Lilli Gyldenkilde, som havde ønsket de 3 rapporter noget tidligere, at de har været fremlagt for et stykke tid siden, efterhånden som de er fremkommet. På grund af, at vi skulle have redegørelsen, har vi fremsendt dem på ny her i dette forår, og jeg skal selvfølgelig beklage, at fru Lilli Gyldenkilde ikke har fået dem noget før.

Fru Lilli Gyldenkilde tror på forhandling. Det gør jeg også. Jeg tror også på en forhandling med Ringkøbing amtskommune, og jeg håber, at det vil være muligt efter denne redegørelse at få disse aktstykker igennem, således at vi kan komme i gang med arbejdet, som er tvingende nødvendigt.

Fru Lilli Gyldenkilde spørger, hvor materialet til kystfodring kommer fra. På længere sigt må man sige, at den eneste realistiske løsning er at pumpe sandet ind ude fra havet, men der ligger nogle voldsomme problemer her; det kræver endnu nogle overvejelser, før vi kan sætte noget sådant i gang i større stil. Det er jo et besværligt område at pumpe sand ind fra, men det er faktisk den eneste realistiske løsning, vi har på det. Men indtil da kan det altså blive nødvendigt at tilføre disse sandforekomster fra landsiden, og her kan det betrængte vognmandserhverv, som nogle har talt om i dag, få en mulighed.

Ellers vil jeg sige, at der ikke er ret meget arbejde i sikring af den jyske vestkyst, og specielt ikke i Ringkøbing amt. Beskæftigelseskvoten er meget lille. Man får ikke ret meget sand ind på kysten ved at gøre det med skovl og spade. Der skal væsentligt større og væsentligt mere og væsentligt kraftigere materiel til. Man taler også om ledige entreprenørmaskiner. Ja, men der er altså tale om specielle entreprenørmaskiner på dette område, og de er faktisk ikke ledige lige i øjeblikket.

Fru Lilli Gyldenkilde var en lille smule inde på, at vi i Ringkøbing amt faktisk er inde på en 60:40 pct.-ordning, og det er vi egentlig også. Med de områder og med de vedligeholdelsesudgifter, staten fortsat påtager sig, tror jeg oven i købet, at 60 pct. er lidt for lavt sat. Der bliver altså en mindre byrde til amtskommunen efter det, vi har lagt på bordet her, og som jeg også har tilbudt her i dag. Jeg er rede til at tage denne debat op ved lejlighed. Jeg synes, at vi nu må præ-

[Ministeren for offentlige arbejder]

ve os frem. Vi må i gang, og så må vi naturligvis tage det op her i folketinget, når vi finder det nødvendigt. Vi følger det meget, meget nøje.

Jeg skal ikke sige ret meget til hr. Dohrmann i anledning af hans anklage mod regeringen og vel også mod mig og mine forgængere; det tager jeg sådan set let. Jeg kender jo hr. Dohrmanns holdning, og vi kender også hr. Dohrmanns indsats. Den største indsats er jo én gang om året at stemme imod finanslovsforslaget, og så er der jo ikke spor midler at tage af, men det er så dem, man vil have vi skal tage til en forbedret kystsikring.

Jeg vil give hr. Askjær Jørgensen ret i, at 2 m kysttilbagetrækning pr. år på 10 år er 20 m, det kan jeg også regne ud. Men hvad vil der ske, spørger hr. Askjær Jørgensen, med tangerne, med Hvide Sande, med Thyborøn og dette område? Jeg vil sige til hr. Askjær Jørgensen: tag nu og læs redegørelsen, tag nu og læs rapporten, læs nu Limfjordstangerapporten, læs nu Thorsmindetangerreporten, læs nu rapporten om Holmsland Klit! Det synes jeg ville være rigtigt.

Til hr. Nør Christensen: ja, din hverdag er truet, men det er den jo da næsten hver dag på mange områder, og det kan den også være på den jyske vestkyst. Vi skal være agtpagende over for, at vi sikrer Vestkysten, og det er det, vi er i gang med, det er det, jeg meget gerne vil i gang med. Det håber jeg egentlig at hr. Nør Christensen vil hjælpe mig med.

Hr. Nør Christensen taler om, at der skal forskes, at vi skal have mere viden på området, og at det med forskningen er en ren statsopgave. Ja, vi har et kystinspektorat, og det er oven i købet blevet rost her i dag, og det siger jeg tak for på inspektoratets vegne. Vi er i fuld gang med det, og vi er i stand til at vurdere det; vi har fagkundskab på hele dette område. Vi fortsætter med at vurdere, hvad det vil være rigtigt og hvad det vil være forkert at gøre derude, og det vil jeg give hr. Nør Christensen ret i er en ren statsopgave. Vi lægger også op til, at kystinspektoratet skal udvides, og at det skal afholdes som en ren statsudgift.

Jeg skal sige til hr. Bilgrav-Nielsen – som var inde på forskellige ting, bl.a. på, at vi skulle have en målsætning – at jeg ikke fuldt ud kan gå ind for de forslag, hr. Bilgrav-Nielsen stillede. Bl.a. stillede hr. Bilgrav-

Nielsen det forslag, at vi skulle garantere eller begrænse kysttilbagetrækningen til højst 2 m om året. Det kan vi på visse områder, men jeg finder ikke, at vi har tilstrækkeligt grundlag for at gå ind på sådanne garantier for øjeblikket.

Jeg ser ikke noget rimeligt grundlag for, at vi skulle gennemføre en lovgivning efter de forelagte linjer, som hr. Bilgrav-Nielsen lagde op til, og jeg mener også, at amtsråds og kommuners andel bør fastsættes, som det er fastlagt i min redegørelse. Jeg er klar til at vurdere hele forholdet lokalt ude i området. Det skal også være et svar til hr. Chr. Christensen. Jeg skal da gerne tage ny kontakt med Ringkøbing amtskommune, men så må vi kunne sige til Ringkøbing amtskommune, at nu nytter det altså ikke noget. Vi var i Ringkøbing amtskommune den 18. maj 1981, den 8. november 1981 og den 25. januar 1982, og hver eneste gang fik vi et stort »Nej, vi vil ikke være med«. Jeg er ikke til sinds at rejse til Ringkøbing amt for fjerde gang og få et stort nej. Det kan ikke være rimeligt. Når vi er blevet enige med de øvrige amtskommuner, så må Ringkøbing amtskommune også kunne bære sin del af byrden.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg er nødt til straks at tage ordet og sige, at jeg er dybt rystet over, at ministeren for offentlige arbejder er så unfair over for Ringkøbing amtsråd, som tilfældet har været her. Ministeren ved, at byrden er mange, mange, mange gange større pr. indbygger i Ringkøbing amt end i alle de øvrige amter. Hvad er det for noget at stå og slå ud med armene og sige, at de bare kan opføre sig som de andre amter: de må være imødekommende? Ministeren må da vide, hvor mange mennesker der bor i amterne, og hvordan grundlaget er for at magte opgaverne.

Det er fantastisk, at socialdemokratiet kan møde med en minister her, der kommer med den slags udtalelser om et amtsråd, der ikke har mulighed for at forsvare sig her. Det er jeg dybt rystet over. Når man hører, hvordan ministeren påberåber sig, at hr. Bilgrav-Nielsen har taget ministerens redegørelse til efterretning og er enig i det, og man hører de udmærkede synspunkter, hr. Bilgrav-Nielsen er

[Askjær Jørgensen]

fremkommet med, så kan man se, at ministeren har noget svært ved at få tingene sat i det rette perspektiv.

Jeg må sige, at med den tone, ministeren har på her, kan jeg godt forstå, at ministeren ikke kan opnå noget fornuftigt samarbejde med Ringkøbing amtsråd, men det er min sandten ikke amtsrådets skyld. Hvis den tone er på, når ministeren er derovre, så tror jeg, man lige så gerne var fri for, at ministeren kom derover.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Jeg kan slet ikke svinge mig så højt op som hr. Askjær Jørgensen, som mener at skulle forsvare amtsrådet i det amt, hvor hr. Askjær Jørgensen er valgt, nemlig Ringkøbing amt.

Jeg har haft nogle meget lange drøftelser med Ringkøbing amtsråd. Det er alt sammen foregået i en meget fordragelig tone, men vi har ikke kunnet blive enige. Jeg har ikke sagt her, at Ringkøbing amtsråd skal makke ret. Jeg har sagt, at jeg håber, jeg kan nå frem til en forhandlingsløsning med Ringkøbing amtsråd om den byrdefordeling, som jeg har lagt op til i min redegørelse. Det mener jeg det er tvungende nødvendigt at vi når frem til, og jeg tror også, at vi når frem til en sådan løsning.

Hr. Askjær Jørgensen fortæller om de store økonomiske problemer, der er i Ringkøbing amt. Jeg har heller ikke svaret, jeg tror, det var fru Lilli Gyldenkilde, der rejste spørgsmålet. Jeg skal ikke blande mig i, hvordan Ringkøbing amtsråd vil fordele de 50 pct. De må da selv om det, hvis de kan finde en anden byrdefordeling, hvis de kan finde ud af en mere solidarisk fordeling, hvis der er en kommune, der er særdeles hårdt ramt. Er der en kommune, der har store statsområder, så kunne det være rigtigt, at denne kommune ydede noget mere til en kommune, der havde et større område at tage sig af. Det skal jeg ikke blande mig i, det håber jeg at Ringkøbing amtskommune selv kan finde ud af.

Jeg har ikke nævnt det før her i dag, men når nu hr. Askjær Jørgensen kører det så hårdt frem, så synes jeg, at hr. Askjær Jørgensen skulle kigge en lille smule på skatteprocenten i Ringkøbing amtskommune, at hr. Askjær Jørgensen skulle kigge lidt på skatte-

procenten i de primære kommuner, der her er tale om, specielt Holmsland kommune.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Nu fik vi da så megen indrømmelse, at vi godt kan få lov til at være solidariske med hinanden i Ringkøbing amt, men hvis resten af landet skal være solidarisk, så kender man det ikke inden for socialdemokratiet. Det er da et lille skridt på vejen, men der mangler altså noget endnu, hr. minister.

At man i Ringkøbing amtsråd har været så dygtig, at man har kunnet administrere sådan, at amtet har kunnet fungere og opfylde sine forpligtelser inden for den samme lovgivning som resten af landet for en mindre skatteprocent, skulle socialdemokraterne lære noget af i stedet for at være misundelige over, at man er i stand til at administrere fornuftigt i Ringkøbing amt. De skulle lære noget i stedet for at sige, at når man har så lav en skatteprocent, så skal man sandelig karnøfles.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Jeg skal blot over for hr. Askjær Jørgensen konstatere, at Ringkøbing amt ikke har anvendt én eneste skattekrone på kystsikring.

(Kort bemærkning).

Chr. Christensen (KrF):

Det gælder om i den givne situation at holde hovedet koldt.

Jeg vil gerne rette en uforbeholden tak til ministeren for det klare tilsagn om, at ministeren vil tage kontakt med Ringkøbing amtsråd for at genoptage forhandlingerne.

Når ministeren karakteriserer Ringkøbing amtsråd ved, at det bare siger nej og nej og atter nej, vil jeg bede ministeren om at huske på, hvad Ringkøbing amt slås for, hvad det er for problemer, beboerne derude har. Jeg vil godt sige til ministeren: tag derud, og lad være med at tage det store nej med hjemmefra! Så er der mulighed for, at de to parter kan mødes, og at de to store nejer kan blive til et ja.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

[Ministeren for offentlige arbejder]

Jeg skal sige til hr. Chr. Christensen, at sidst jeg kom derud, havde jeg ikke et nej med. Jeg havde 6 mill. kr. årligt med. Det er en realitet, og det er det, jeg også har tilbudt i dag. Hvis jeg skal forhandle med dem igen, tager jeg de 6 mill. kr. med endnu en gang.

(Kort bemærkning).

Chr. Christensen (KrF):

Hvis ministeren tager til Ringkøbing amt én gang til uden at lade sig rokke overhovedet og uden at ændre eller få større forståelse for den beløbsstørrelse, som er nævnt her, så tror jeg ikke, der bliver noget ja ud af det.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Ja, nu er det jo ikke amtspolitikere, men landspolitikere fra Ringkøbing amt, der taler meget her i dag. Der er ingen fra Nordjyllands amt, der har talt, og derfor har jeg bemærket, at vi faktisk ikke har diskuteret kystproblemerne i Nordjyllands amt.

Nu skal jeg ikke lægge op til en debat her, men hvis jeg skal møde op i Ringkøbing amt, der får langt det største beløb, med et større beløb, end jeg er mødt op med her, så bliver jeg nok også nødt til at tage til Nordjyllands amt med penge, og det kan være, at jeg bliver nødt til at tage til andre steder i landet.

Jeg synes, at vi nu skulle gå i gang med de aktiviteter, jeg har lagt frem i min redegørelse, for vi skal i gang. Det har hr. Chr. Christensen også selv bemærket her fra talerstolen. Det er uhyre vigtigt, at jeg kan komme i folketingets finansudvalg med et aktstykke, således at vi kan komme i gang med sikring af de områder, som nødvendigvis skal sikres, for at vi kan undgå de store skader.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Det kan altså ikke nytte noget, at ministeren bliver ved med at sammenligne med forholdene i Ribe og Sønderjyllands og Nordjyllands amter. Der er specielle forhold ud for Ringkøbing amt, og man kan altså ikke herfra bebrejde de mennesker, der er valgt i Ringkøbing amt, at de har iagttaget de problemer. Jeg ved ikke, om ministeren har været ude at se på problemerne, f.eks. i forbindelse med stormfloden. Vi er nogle stykker,

som har følt det mere direkte, end ministeren åbenbart har, men ministeren sammenligner stadig væk med de amter, der ligger langs den jyske vestkyst. Så vidt jeg har forstået, er udgifterne i Nordjyllands amtskommune ikke af samme størrelsesorden som i eksempelvis Ringkøbing amtskommune.

Ministeren må altså forstå, at der er forskel på, om vi opererer med anlægsudgifter eller med vedligeholdelsesudgifter. Vedligeholdelsesudgifter er noget, der vil stige år for år. Ministeren må også forstå, at der er forskel på, om man forebygger landtab eller man foretager landindvinding. Landindvinding var det, man foretog i Sønderjylland, så vidt jeg har fattet det i hvert fald, og man forsøger i Ringkøbing amt at begrænse et landtab.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Det er ikke mig, der har draget en sammenligning mellem de forskellige amter frem her i dag. Jeg tror oven i købet, det er fra hr. Nør Christensen, det er kommet.

Jeg gør opmærksom på, at Sønderjyllands amt og Ribe amt sammen med staten inden for de sidste 5 år har ofret 240 mill. kr. I den periode har staten også ofret penge i Ringkøbing amt, medens amtskommunen og primærkommunerne ikke har betalt til kystsikring.

Man siger, at det er her, problemerne er størst. Ja men det er der da så sandelig også gjort opmærksom på i min redegørelse. Det er da så sandelig også her, staten har den største anlægsudgift og vedligeholdelsesudgift. Vi har i redegørelsen gjort opmærksom på, at den årlige anlægsudgift på 10 mill. kr. og den årlige vedligeholdelsesudgift på 8 mill. kr. afholder staten alene. Hovedparten af dette beløb bruges såmænd i Ringkøbing amtskommune. Vi har altså en aftale med disse amtskommuner undtagen med Ringkøbing amt, og jeg håber også, jeg får denne aftale, for det andet har simpelt hen ingen mening.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Ministeren har sagt til mig, at jeg skulle tage og læse redegørelsen. Det har vi gjort. Nu er vi nødt til at anbefale, at ministeren

[Askjær Jørgensen]

læser fortrykket, når det kommer. Så vil ministeren kunne konstatere, at ministeren ikke var i stand til at huske, hvad ministeren sagde først i denne debat. Ministeren brugte al sin tid på at forklare, at de har været så venlige i Ribe amt og Sønderjyllands amt og Nordjyllands amt, og så burde Ringkøbing amt opføre sig ligesådan. Altså: det er ministeren, der igen og igen har draget sammenligning. Det kan ministeren ikke huske, men han må godt få lov til, tror jeg nok, at læse fortrykket, når det foreligger.

Normann Andersen (S):

Som ordfører for regeringspartiet og som formand for udvalget om offentlige arbejder skal jeg forsøge at koncentrere mig om de store linjer.

I dag har jeg nok brudt den regel lidt, idet jeg har koncentreret min ordførertale om Ringkøbing amt. Det er ud fra den betragtning, at det er det eneste amt, der ikke er truffet nogen aftale med, men også ud fra den betragtning, at det er det amt, jeg selv er valgt i, og selvfølgelig har jeg da også lovet at forsøge på at medvirke til, at det får de bedst mulige forhold, når det drejer sig om kystsikring.

Jeg føler mig i og for sig ikke så chokeret over det, ministeren har givet udtryk for her i dag, for hvad var situationen for bare et par dage siden? Situationen var den, at alle forhandlinger mellem minister og Ringkøbing amt var faldet på gulvet. Det tilbud, ministeren ekstraordinært har givet Ringkøbing amt, var taget af bordet.

Jeg kan konstatere efter den debat, der nu har været, og efter svarene på de spørgsmål, jeg har stillet, at forhandlingerne nu bliver genoptaget, at der kommer penge ud over de penge, der plejer at være på finansloven hvert år. Det synes jeg i og for sig det er værd at bemærke og også at være lidt taknemmelig for. Jeg ved godt, at vestjyder kan være svære at stille tilfreds, men på den anden side er jeg glad ved at høre ministerens redegørelse her i dag, den interesse, han også har for Ringkøbing amt. Jeg tror stadig væk på, at det fællesskab, jeg talte om i slutningen af min tale, vil komme til syne, at staten sammen med amtet og sammen med kommunerne derovre vil nå frem til ordninger, der medfører, at de mennesker, der føler sig tru-

et, får sådanne forhold at leve under, at den trussel, der har hængt over dem i hvert fald i de sidste år, bliver fjernet.

Hvis vi ser på de arbejder, staten allerede har udført og vedbliver at udføre i Ringkøbing amt, så ligger det dog sådan, at forholdet er 60 pct. til staten og 40 pct. til amtet. Det vil sige, at vi har næsten den samme ordning, som man har nede i det sønderjyske, og det synes jeg i og for sig ikke er noget dårligt resultat.

Derfor vil jeg gerne sige til ministeren her i dag, at vel har vi ikke nået det, vi gerne ville, men jeg synes, at vi er nået et stort skridt hen ad vejen, og vi vil i hvert fald ikke i det vestjyske vise utaknemmelighed ved at sige, at det tilbud, der er givet, vil vi ikke tage imod. Jeg tror, at de forhandlinger, der kommer, vil føre til et godt resultat.

Burgdorf (KF):

Ja, det er jo en kendsgerning, at når det er lokalpolitikken, som træder frem, kommer sindene let i bevægelse; det gælder jo nok os alle.

Jeg skal ikke blande mig i ministerens strid med de af mine kolleger, der har en særlig interesse i Ringkøbing amt. Jeg tror, vi alle har en interesse i, at vi får vor kyst sikret bedst muligt, ikke mindst dér, hvor den er mest hul, som man nu siger den er i Ringkøbing amt og ved Holmsland Klit. Det tror jeg gerne.

Jeg vil bare udtrykke her, at jeg ikke er særlig imponeret over ministerens erklæring angående fødestedskriteriet, hvad angår kendskab til kystsikring. Jeg tror nok, ministerens fødested og mit ligger omtrent på samme linje, en snes kilometer fra havet. Jeg føler ikke selv, at jeg har nogen særlig indsigt af den grund, men nogen indsigt giver det naturligvis, at man har bevæget sig netop i kystegnene, også under stormfloden. Det ved jeg den daværende minister, hr. Heinesen, gjorde. Han var dernede og så det, som jeg omtalte i mit første indlæg, netop problemerne nede ved Ballum. Der er måske ikke de store økonomiske værdier på spil, men der er mange rent menneskelige værdier, og de er sandelig heller ikke små. Det er en hel landsby, som står i fare for at forsvinde. Det er det, spørgsmålet drejer sig om. Jeg forstår, at ministeren har forhandlet med Sønderjyl-

[Burgdorf]

lands amt om dette. Jeg synes ellers ikke, det måtte være så afskrækkende for amt og kommune at gå sammen med staten om en dæmning her.

Jeg fik at vide, at Rømødæmningen sandelig da var statens. Det er da udmærket, men det er den dæmning, hvorpå vejen og vejbelægningen ligger, som ministeren påstår er Sønderjyllands amts, som smuldrer væk. Så er det, at vejen forsvinder, og det skal amtet betale. Efter den første stormflod, vi havde her for nogle år siden, måtte Sønderjyllands amt betale 6 mill. kr. for at få repareret. Ved den sidste ved jeg ikke, hvor meget det er blevet til, men mon ikke det er omkring 3 mill. kr.? Det er da penge. Men det vil jeg da gerne snakke med ministeren om, hvis han eventuelt også vil overtage de udgifter.

Der er et problem, som ikke har været omtalt og drøftet så meget i denne debat. Da vi byggede digerene dernede, både ved Ribe og i Sønderjylland, var lodsejerne på sin vis med i billedet og skulle deltage i betalingen, ganske vist minimalt. Mange steder, hvor kysten er i fare for at skride i havet, eller – sagt på en anden måde – hvor havet er ved at æde kysten og de deroventfor liggende huse og gårde, gad jeg da vide, om ikke de mennesker også er interesserede i at være med til at betale lidt, hvis man dermed kunne fremme, at kysten nedenfor blev sikret.

Svend Heiselberg (V):

Ministeren rettede en tak til nogle partier, og jeg bemærkede, at ministeren – måske af vane – tog både det radikale venstre og SF til indtægt. Det mener jeg i og for sig ikke der var grund til, for de radikale gav jo klart udtryk for samme opfattelse, som er gået igen hos et flertal her i folketinget. Ministeren siger, at han ikke vil rejse til Ringkøbing og forhandle igen, hvis det er sådan, at man ikke kan forhandle ud fra det samme, osv. Hertil vil jeg sige, at der jo er et flertal her i folketinget, der har sagt, at det skal ministeren gøre. Jeg håber, at ministeren vil respektere, hvad et flertal siger. Videre spørger ministeren, om det så bare skal være Ringkøbing amt – hvad med Nordjyllands amt osv.? Redegørelsen drejer sig kun om strækningen fra Lodbjerg til Nymindegab, og vi beklager i og for sig, at man ikke også har haft Nordjylland med.

Fra Mette Madsen har gjort indsigelse imod, at man ikke har draget omsorg for, at strækningen i Nordjylland også er kommet med i den redegørelse, som er blevet givet af ministeren her.

Ministeren tilføjer, at i Ringkøbing amt har man ikke ofret en øre på kystsikring. Jeg erindrer fra sidste år, da vi var på kystbesigtigelse, at vi holdt imellem Struer og Lemvig og så på et område, hvor Ringkøbing amt havde lavet kystsikring, så jeg må altså afkræfte det, som ministeren her siger.

Vi har klart fra venstres side givet udtryk for, hvad vi mener man skal gøre, og jeg vil gerne gentage det, for at ministeren skal vide, hvilken indstilling vi har. Jeg sagde klart vedrørende de sidste 3 sider i ministerens redegørelse, som i det væsentlige omhandler en fordeling af udgifterne til kystsikring, at venstre er af den opfattelse, at i den omhandlede strækning fra Lodbjerg til Nymindegab bør staten engagere sig indtil 100 pct., når væsentlige interesser af samfundspræget art er truet. Jeg har forstået, at det er den tone, der er gået igen hos et flertal, og jeg håber også, at det er det, ministeren vil forhandle ud fra.

Ministeren nævnede, at i 1974 var der en anden minister, som udtalte sig anderledes. Jeg vil da gerne sige til ministeren, at dengang forelå der så sandelig en anden situation, end der gør i dag. Dengang havde man ikke bebyrdet kommunerne med forskellige beskæftigelsesprojekter og mange andre ting, som man har fundet på i den mellemliggende tid at pålægge kommunerne af forskellige udgifter. Jeg tror ikke, den daværende minister har troet, at man ville komme i den situation, at man ville lægge så store udgifter ud til kommunerne. Havde han troet det, havde han selvfølgelig aldrig udtalt sig sådan.

Jeg tror, det er rigtigt, at vi får sat en undersøgelse i gang om, hvad vi skal med vores kyststrækninger. Det er af stor betydning for samfundet i dets helhed. Derfor burde man nok nedsætte en kystkommission. Jeg tror ikke på, at man generelt fremover bare skal basere arbejdet på en kystfodring på ca. 3,7 mill m³.

Der er megen beskæftigelse at hente her, uanset hvad ministeren mener. Jeg vil gerne minde om, at hvis man går tilbage til 1950'erne, var det altovervejende beskæftigelsesarbejde langs Vestkysten kystsikring. Det

[Svend Heiselberg]

er man gået væk fra, men her er store muligheder, hr. minister.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg kommer fra Vejle amt, så det er lige ved at være helt skamfuldt, jeg vover mig op på talerstolen i denne debat, hvor åbenbart alle kommer fra eller har en eller anden form for tilknytning til Ringkøbing amt. Men det får nu være, for jeg er blevet udpeget til ordfører i denne sag. Jeg kender også en del til Vestkysten, for jeg holder ferie derovre hvert år. Det kan måske være et kriterium for at få lov at blande sig.

Jeg skal ikke kaste mig ud i nogen diskussion med fremskridtspartiet, som i dag har brugt ordet solidaritet på en helt ejendommelig måde. Det får være. Men det har undret mig, at ordførerne for de partier, som ellers har talt og talt og talt om offentlige besparelser den ene gang efter den anden, står her og er ved at falde over hinanden for at bevilge så mange penge som overhovedet muligt til dette formål. Ærlig talt: det ville nok have set lidt anderledes ud, såfremt regeringens grundlag havde været et lidt andet, end det muligvis er – i hvert fald sådan fra sag til sag.

Jeg skal sige tak til ministeren for de svar, jeg har fået, bl. a. om, at vi på et tidspunkt må have en debat igen om disse spørgsmål. Jeg bemærkede, at ministeren ikke var uenig i, at det, man egentlig var nået frem til i forhandlingerne med Ringkøbing, nærmest var noget, der lignede en 60:40-model. Det vil jeg da bede dem i Ringkøbing om at være klar over. Samtidig vil jeg bede dem – uden at de skal tro, at forhandling foregår fra folketingets talerstol – om at være opmærksomme på, at det kan blive udgangspunktet for en ny drøftelse. Der er også her i dag givet udtryk for – bl. a. fra de radikale, nok noget stærkere end fra SF – at der kan blive tale om at tage lidt mere ind til 100 pct. statsfinansiering. Lad os nu se på det. I al fald vil jeg opfordre ministeren til at tage en fornyet drøftelse med Ringkøbing amt og ikke kaste sig ud i dette med: hvor skal henvendelsen nu komme fra; jeg vil sandelig ikke, for jeg er gået hjem tre gange, uden at de har villet dem ja, så nu vil jeg sandelig ikke opfordre dem til, at vi får en fornyet drøftelse. Jeg synes, at den, der overvinder sig selv, er den

klogeste og den stærkeste, og jeg vil opfordre ministeren til at få gang i de drøftelser.

Jeg vil sige til det radikale venstre, som har været så venlig at låne mig sit forslag til handlingsprogram, at jeg er selvfølgelig ikke helt enig i det, men i visse af tingene er jeg enig, og det må vel kunne være udmærket som grundlag for at snakke videre om disse ting.

Der er ét punkt, jeg slet ikke forstår, og det er det punkt, der handler om en ligelig byrdefordeling på de deltagende amter og kommuner. Ministeren har tidligere heroppefra givet udtryk for, at modellen 50:50 – som jeg nu har valgt at kalde den ud fra den betragtning, at kommuner og amter selv må finde frem til en forhandlingsløsning på, hvordan de vil fordele de sidste 50 pct. – er det meget vigtigt at fastholde. Der er kommuner, der er meget tyndt befolkede, som har et meget tyndt skattegrundlag, men som desværre har et stort område, de skal beskytte; det vil ikke være helt rimeligt, at der ikke bliver en byrdefordeling, der indebærer, at dér må amtet gå ind med en større procent. Her er jeg altså ikke enig med det radikale venstre.

Hvis jeg har forstået det rigtigt, er det også det radikale venstres mening, at der skal ret mange flere penge med i posen til det her. Jeg mener, at man nu skal være realistisk, og jeg mener, der er kommet et godt oplæg fra ministeren. Lad os så se, hvor forhandlingen ender.

I øvrigt må jeg sige, at den radikale holdning har undret mig lidt i og med, at det radikale venstre har meget travlt med at passe på samfundsøkonomien – så travlt, at man er lige ved ikke at kunne være i stue med SF.

Dohrmann (FP):

Fru Lilli Gyldenkilde undrede sig over, at fremskridtspartiet vil give nogle flere penge til kystsikring. Jeg kan betro fru Lilli Gyldenkilde, at vi er nok nogle stykker, som har undret os mere over, at et parti som SF, som ellers går ind for næsten ubegrænset brug af offentlige midler, enten det er til kollektiv trafik, gratis mælk til småbørn eller støtte til evighedsstudenter o. lign., lige præcis på det punkt ikke mener, man skal være solidarisk, men tværtimod giver udtryk for, at befolk-

[Dohrmann]

ningen i de egne af landet selv skal betale en stor del af udgifterne. Lad det være.

Jeg var i mit sidste indlæg inde på, at i morgen kommer der et dagsordensforslag til afstemning, og så vidt jeg kan skønne efter de udtalelser, der er kommet fra forskellige ordførere, burde det forslag faktisk kunne opnå flertal. Nu kan man aldrig være sikker på, at det sker, men én ting er der i hvert fald kommet ud af denne debat her i dag, og det er, at ministerens redegørelse er kritiseret sønder og sammen, og der står ikke et flertal bag den.

Jeg mener samtidig at have konstateret, at et flertal af partier her i folketinget har pålagt ministeren at genoptage forhandlingerne med Ringkøbing amtsråd. Jeg mener også, det er konstateret, at det budskab, ministeren må bringe med over til amtsrådet derovre, er, at den fordelingsnøgle, han hidtil har gjort sig til talsmand for, er der ikke flertal for. Selv hr. Bilgrav-Nielsen var jo inde på, at den burde ændres. Derfor mener jeg, at ministeren må afslutte denne debat med at konstatere, at den fordelingsnøgle, han har foreslået, er der ikke flertal for, og at staten skal dække en større del af udgifterne.

Det lyder vældig godt, når ministeren står og henviser til en lang række andre amter, hvor der er opnået enighed. Under hvilken form er det egentlig, der er opnået enighed? Det er sket ved, at forskellige ministre har rejst rundt og har sagt til de lokale myndigheder: vil I acceptere den og den ordning? – ellers får I ikke noget, ellers lader vi være med at sikre. Det er lige præcis den måde, man har forhalet hele kystsikringsarbejdet på forskellige steder i landet, ved ligesom at forsøge at sætte de lokale myndigheder stolen for døren. Man kan kun være imponeret over, at amtsrådet i Ringkøbing amtskommune ikke er faldet for den pression, som ligger deri, for det er jo ren og skær pressions- og revolverpolitik.

Jeg synes, denne debat måske lidt for meget er kommet til at dreje sig om de 2 m, som ministeren har nævnt i sin redegørelse er den hastighed, hvormed kysten bliver tilbage trukket hvert eneste år. Jeg mener faktisk, at situationen flere steder er så alvorlig i dag, at det må man se lidt bort fra, for mange steder langs Vestkysten er der stor fare for, at der sker et gennembrud, hvis der kommer nogle flere storme. Derfor gælder

det først og fremmest om at sikre de truede områder.

Ministeren var så venlig at fortælle – jeg ved ærlig talt ikke hvorfor – at han også var født i Vestjylland. Ministeren glemte at fortælle, at han også er rejst fra Vestjylland. Hvorfor han var rejst derfra, nævnte ministeren ikke noget om, og jeg skal ikke antyde, at det måske var, fordi befolkningen derovre gang efter gang kan få lov til at betale for andres fornøjelser, men så snart det vedrører dem selv, så har de værsgo selv at punge ud.

Nør Christensen (CD):

Jeg mener ikke, der er noget strafbart i, at man er valgt i Ringkøbing amt. Det tør jeg altså godt afsløre at jeg er.

Der er nogle, der gennem tiden har sagt, at de bredeste skuldre skal bære de største byrder. Jeg synes faktisk ikke, det stemmer helt overens med, at man kommer og beder Ringkøbing amts befolkningsgrundlag, 250.000 mennesker, om at bære 50 pct. af en byrde. Det er i hvert fald ikke i overensstemmelse med, at det er de bredeste skuldre, der skal bære de største byrder.

Ministeren har ikke svaret på spørgsmålet om lovgivning, altså hvordan ministeren havde tænkt sig noget i den retning. Ministeren nævnte også, at der var en lav skatteprocent i Ringkøbing amt. Nu bliver jeg altid utilpas og mistænksom, hvis jeg er enig med repræsentanter for fremskridtspartiet, lige så vel som jeg bliver mistænksom og måske nok lidt mere utilpas, hvis jeg en sjælden gang skulle være enig med VS. Men jeg må faktisk sige, at der var noget rigtigt i udtalelserne om, at man rent faktisk vil straffe sparsommelighed. Vi vestjyder er jo – det ved ministeren også, når ministeren er fra Vestjylland – nogle vældig sparsommelige mennesker.

Ministeren er ikke særlig villig til at gå væk fra den fordelingsnøgle, som var ministerens udgangsposition. Jeg tror egentlig, at ministeren tager fejl her. Jeg tror, ministeren vil blive nødt til at ændre holdning, således at vi får en ganske anden fordelingsnøgle, en fordelingsnøgle, der går hen i retning af det, jeg nævnte i mit første indlæg, nemlig en fordelingsnøgle, hvor den statslige andel ligger væsentligt over det, ministeren har nævnt her i dag. Jeg forstår på ministeren, at det er en fordelingsnøgle i størrelsesordenen

[Nør Christensen]

60:20:20. Jeg tror, ministeren vil blive tvunget til at gå i en anden retning.

Ministeren svarede heller ikke på min påstand om, at man ikke kunne sammenligne forholdene i de sønderjyske amter, Ribe og Sønderjyllands amt, og så i de øvrige amter langs den jyske vestkyst. Jeg vil egentlig gerne have, at ministeren svarer på det spørgsmål, som jeg stillede, da jeg fik ordet for en kort bemærkning.

Jeg synes egentlig også, det var en lidt underlig fremstilling, ministeren gav af problemerne vedrørende høfde Q. Man kan vælge de ord, man vil, og ministeren har sin frie ret til at vælge de ord, ministeren ønsker, men ministeren siger, at det er staten, der overtager en bestemt strækning fra høfde Q og så 3 km. Det stemmer altså ikke helt overens med de bemærkninger, der står i ministerens redegørelse, hvor ministeren netop fremhæver, at staten har betalt udgifterne hidtil. Så kan jeg ikke rigtig se, hvordan staten kan »overtage« den strækning. Det er vel modsætningsvis Ringkøbing amt, der har overtaget nogle andre strækninger.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Denne debat har stået i Ringkøbing amts tegn, sagde ministeren, og det er jo naturligt, når redegørelsen drejer sig om Vestkysten. Jeg vil godt i den anledning gøre opmærksom på, at jeg faktisk for et år siden gav udtryk for, som andre har gjort det i dag, at tiden nok var inde til, at vi fik en samlet fremstilling af vores samlede kystproblemer i Danmark. Jeg har ikke dermed antydnet, at alle de kystproblemer, der er, skal det offentlige gå ind i, men jeg tror, folketinget har behov for en kortlægning af de problemer, der nu engang er. Vi ved, at problemerne er blevet større også på andre kyststrækninger end dem; vi har diskuteret i dag. Jeg vil godt ligesom antyde over for ministeren, at der kunne være grund til, at han måske over for udvalget om offentlige arbejder forsøgte at samle sammen alle de kystproblemer, vi har fået igennem de seneste år. Det er jo nogle stykker.

Jeg kan godt forstå, hvis ministeren på grundlag af den debat, der var her for et år siden, kan komme til nogle konklusioner, der lægger op til den byrdefordeling, som ministeren foreslår. Jeg understreger, at han ikke

kan indkalkulere det radikale venstre i det grundlag. Men den debat, der dengang fandt sted, var mindre konkret end den debat, vi har i dag. Det har sine gode grunde, for dengang havde vi ikke det gode og solide oplæg, som jeg synes ministerens redegørelse er.

Jeg mener også, ministeren er i sin gode ret til at fastholde det, der har været fremgangsmåden indtil nu. Det må han nødvendigvis gøre, bevæge sig lidt forsigtigt rundt, som det er en mindretalsregering værdigt. Men når ministeren nu har hørt, hvilke signaler der kommer her fra folketinget, må vi andre nok også regne med, at ministeren er parat til at samle disse signaler op og se, hvad han kan få ud af det.

Jeg skal ikke gå videre end til denne konstatering og til denne opfordring, idet jeg har forstået, at ministeren er interesseret i de punkter, vi har stillet op i et handlingsprogram for kystsikringsarbejde. Jeg har noteret mig, at SF interesserer sig for det, og jeg har selvfølgelig også noteret mig, at man synes, vi går lidt for vidt. Det synes jeg altså ikke at vi gør.

Når man spørger os, hvad vi mener med en ligelig byrdefordeling på de deltagende amter og kommuner, og fru Lilli Gyldenkilde spørger, om det ikke er 50:50, så vil jeg sige til fru Lilli Gyldenkilde: 50 pct. af 100 kr. er ikke det samme som 50 pct. af 1.000 kr. Der har vi problemet i Ringkøbing amt. 50 pct. af de omkostninger, man har til sikring af kysten, er for en borger i Ringkøbing amt et andet og større beløb end 50 pct. af de omkostninger, man har andre steder.

Her er det, jeg mener, man må finde en model, hvorefter man kan sikre en ligelig byrdefordeling. Jeg har ikke skitseret det teknisk færdigt. Jeg mener, det må være ministerens opgave at gøre det, men en model kunne jo være, at ministeren og kystdirektoratet, naturligvis, har hovedopgaven, men ved en lovgivning får ret til at udlicitere en del af udgiften til berørte amter og kommuner ud fra lighedsprincippet.

Jeg vil ikke gå videre, for der skal foretages beregninger, inden vi lægger os fast, men det vigtige er, synes jeg, at vi slår fast, at der skal være en ligelig fordeling.

Jeg er ikke helt tilfreds med, at ministeren mener at kunne afvise egentlig lovgivning. Hvis vi er derhenne, at vi bevæger os fra at bruge ca. 10 mill. kr. om året på Vestkysten

[Bilgrav-Nielsen]

til, at vi skal bruge et sted mellem 50 og 100 mill. kr., så synes jeg, at opgaven er ved at være stor, så synes jeg, man måske kunne få nogle vanskeligheder ryddet af vejen ved at have en lovgivning, der formulerer en mål-sætning, og som angiver, hvordan byrdefor-delingen skal være. Jeg tror, det kunne lette ministerens arbejde lidt med den fremtidige tilrettelæggelse af tingene. Så undgår man den tilbagevendende meget ophidsede dis-kussion mellem stat, amter og kommuner. Jeg indrømmer, som jeg sagde i min indled-ning, at dette er en vanskelig opgave, og jeg vil gerne give ministeren en frist til at få det på plads, men jeg må nok også anmode mi-nisteren om at lytte lidt – måske ikke til fug-lenes sprog, det har ministeren jo heller ikke behov for, for han har nået sin post – men til de ønsker, der er i folketinget om at gå stær-kere ind i kystsikringen fra statens side.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg vil blot sige tak til hr. Bilgrav-Nielsen, fordi hr. Bilgrav-Nielsen nu meget tydeligt skar ud, hvad det her drejer sig om, nemlig at det er rimeligt, at borgerne i Ringkøbing amt bliver belastet lige så meget på skatte-procenten vedrørende kystsikringsarbejde som det øvrige samfund. Heri er vi 100 pct. enige. Selvfølgelig skal borgerne, der bor i Ringkøbing amt, også betale på lige fod med det øvrige samfund. Derfor er det godt, at fru Lilli Gyldenkilde får forklaret, at det er procenter af nogle andre beløb, det drejer sig om.

Jeg forstår, at det, hr. Bilgrav-Nielsen mener, er, at hvis man i Nordjyllands amt f.eks. har 2-3 mill. kr. i kystsikringsudgifter, så be-laster det ikke skatteprocenten så meget, når der tales om kommunal skat og amtskommun-al skat, som hvis man f.eks. har 30-40 mill. kr. i udgifter i Ringkøbing amt, og som hvis en enkelt kommune med bare 4.000-5.000 indbyggere alene har en udgift på 1 mill. kr. Det er netop helt konkret det, det drejer sig om. Det synes jeg er udmærket udtrykt i det stykke papir, hr. Bilgrav-Nielsen har været så venlig at omdele til os. Jeg synes, det var udmærket illustreret her, og jeg vil gerne sige for mit vedkommende, at hvis debatten kan slutte med det i dag, at vi har en præcisering,

at det er det, det drejer sig om, så er jeg me-get tilfreds med resultatet af dagens debat.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg takker for den store bekymring vedrø-rende mine regnefærdigheder. Jeg ved godt, hvordan det her er regnet ud. Nu var det ikke det, jeg sagde noget om. Det, jeg sagde noget om, var, om det radikale venstre ikke var enig i, at for Ringkøbing amts vedkom-mende skulle man ikke lægge sig fast på en ligelig fordeling mellem kommuner og amt, idet der var kommuner, der ikke var i stand til at betale den udgift, som lå i netop deres kommune i forhold til det samlede amt. Det var dér, jeg gik ind. Det drejede sig ikke om at få en ligelig fordeling mellem Nordjyl-lands, Sønderjyllands og Ringkøbing amt, for ind i det billede skal altså også – det væ-re også sagt til hr. Askjær Jørgensen – at Ringkøbing amt har den laveste skattepro-cent i dette land. Flere kommuner derovre har så lav en skatteprocent, at man ikke med rimelighed kan tale om solidaritet i den for-bindelse, når andre her i landet må betale nogle himmelhøje skatteprocenter. Det må med ind i den samlede beregning.

(Kort bemærkning).

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg er enig med fru Lilli Gyldenkilde i, at ligheden også må eksistere mellem amter og kommuner indbyrdes, naturligvis. Jeg ved ikke, om det er noget, staten skal gå ind i og medvirke til, men kan man ikke på lokalplan selv få en ligelig fordeling, mener jeg faktisk, at staten bør bidrage til, at man får en sådan ligelig fordeling. Det er klart, det ikke er ri-meligt, at en kystkommune skal belastes en-ornt hårdt, f.eks. med en 3 pct.s skattestig-ning, mens andre skal belastes betydelig min-dre. På det punkt kan vi blive enige.

Hvad jeg ville sige med min korte be-mærkning her, var til hr. Askjær Jørgensen, som jeg må takke for hans venlige bemær-ninger – forudsat, at de altså er oprigtige. Hr. Askjær Jørgensens oprigtighed står og falder med, om han er parat til at meddele, at han trækker sit dagsordensforslag tilbage, som går ud på, at staten 100 pct. skal betale kyst-sikringen. Det, hr. Askjær Jørgensen gav til-

[Bilgrav-Nielsen]

slutning til ved at sige ja til det, jeg foreslog, var nemlig noget andet.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg er parat til en omgående handel med hr. Bilgrav-Nielsen. Hvis hr. Bilgrav-Nielsen klart vil udtrykke, at han vil holde fast og ikke lade sig påvirke, når der kommer folk på besøg fra den anden side af midtergangen, så er jeg omgående parat til at trække dagsordensforslaget.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Jeg skal ikke blande mig i den handel, der skal til at foregå. Det må man finde ud af i løbet af natten; vi kan se resultatet, når morgendagen gryr – og problemerne ude på Vestkysten stadig væk er lige store.

Jeg er glad for, at hr. Svend Heiselberg ligesom bragte Nordjylland og den nordjyske vestkyst lidt tættere på, for den har ikke ret mange haft fat på i dag. Det ville jeg egentlig meget gerne have haft, for jeg synes også, vi har nogle store problemer deroppe. Jeg mener, jeg har redegjort for det på en særdeles anskuelig måde og også redegjort for, hvordan vi er enige om at løse problemerne deroppe. Det er for mig det vigtigste.

Hr. Svend Heiselberg var lidt inde på, at han mente, vi skulle have en kystsikringskommission eller et kystsikringsudvalg. Det er et spørgsmål, der er rejst fra Ringkøbing amt, og jeg har selvfølgelig overvejet dette spørgsmål. Jeg kan ikke se, hvad et sådant udvalg skal tjene til; vi har jo egentlig udvalg nok – det tror jeg da hr. Askjær Jørgensen vil give mig ret i – så jeg vil faktisk betragte det som overflødig. Når kystinspektoratet arbejder med sikring af den jyske vestkyst, så forhandler det med amtsrådet og med kommunalbestyrelser om de foranstaltninger, der skal udføres. Det er en helt naturlig ting, som de fleste da også vil være med til at betale til. Det mener jeg ikke vi behøver et udvalg til, for det gøres løbende og med skiftende kommuner. Jeg ser bestemt ingen grund til, at problemer i Skagen og Lønstrup skal diskuteres med f. eks. Holmsland kommunalbestyrelse, eller at problemer i Hvide Sande skal diskuteres med byrådene i Skagen og i Hjørring. Jeg mener, at f. eks.

sikringen af Harboørkogen skal drøftes med Thyborøn-Harboør kommunalbestyrelse, og at problemerne omkring hofde Q sydpå skal diskuteres med Lemvig og Ulfborg-Vemb kommuner og eventuelt også amtskommunen.

Til fru Lilli Gyldenkilde skal jeg sige, at jeg har da forstået, at jeg skal forhandle med Ringkøbing amtskommune; det står også i min redegørelse. Problemerne kan vel ikke løses på andre måder, end at vi forhandler om det. Om det så skal være her eller dér, ved jeg ikke, men det finder vi ud af. Men det står faktisk i min redegørelse, så ingen kan sige, at jeg ikke vil, og at jeg ikke vil lytte efter et flertal. Det var der nogle der påstod.

Så skal jeg sige til hr. Dohrmann fra fremskridtspartiet, at jeg med den allerstørste sindsro vil læse fortrykket af denne forhandling. Jeg er helt sikker på, at folketinget heller ikke vil drage den samme konklusion som hr. Dohrmann om sikring af den jyske vestkyst. Jeg ser heller ikke det flertal, der skulle være til stede her i hr. Dohrmanns favør og for den dagsorden, som hr. Dohrmanns partifælle hr. Askjær Jørgensen har stillet i dag. Jeg ser altså med sindsro hen til at skulle læse fortrykket, fordi det kun er fremskridtspartiet og det konservative folkeparti, der siger, at sikring af den jyske vestkyst hundrede procent er en statsopgave.

Der er divergerende meninger om Ringkøbing amt. Det er et signal – det skal jeg sige til hr. Bilgrav-Nielsen – som jeg har taget ad notam. Jeg er altså ikke bange for hr. Askjær Jørgensens dagsordensforslag i morgen tidlig, hvad enten det bliver trukket tilbage eller ej efter den handel, som er tilbudt hr. Bilgrav-Nielsen. Jeg skal nok lade være med at træde ind som mæglingmand.

Hr. Nør Christensen talte om en anden fordeling, noget om 60:20:20. I redegørelsen står der altså 50:50, og det er det, jeg har holdt fast på i dag, fordi staten dermed beholder en hel del af de opgaver, den hidtil har haft, og prisen bliver den samme. Staten har udført nogle opgaver, f. eks. syd for hofde Q, og det er opgaver, der skulle fordeles ligeligt. Når nu tilbuddet om, at staten vil betale dem fuldt ud, kommer, så kan der da ikke være nogen tvivl om, at det er en opgave, staten påtager sig.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Jeg ved egentlig ikke, hvor hr. Nør Christensen vil hen. Der er problemer i de amter, jeg har nævnt, og der har været problemer i Sønderjyllands amt, som vi – forhåbentlig da – har fået løst til fuld tilfredshed for de mennesker, der bor der, og i fuld samdrægtighed og samarbejde med de kommunale myndigheder. Det er også det, jeg prøver at lægge op til i redegørelsen. Man kan tale om landvinding eller ikke-landvinding. Prisen er jo den samme for skatteborgeren, der skal betale det, hvad enten hr. Nør Christensen ryster på hovedet eller ej.

Over for hr. Bilgrav-Nielsen skal jeg henviser til en debat sidste år. Jeg kunne egentlig henviser til debatter og aktstykker fra 1973 og næsten hvert eneste år hele vejen igennem til i dag. Det har jeg også taget med i min redegørelse. Men, hr. Bilgrav-Nielsen, jeg har hørt signalerne, så det skal jeg tage med.

(Kort bemærkning).

Svend Heiselberg (V):

Jeg mener ikke, at jeg bebrejdede ministeren, at Nordjylland ikke var med. Jeg refererede blot til, at vi måske burde have presset den socialdemokratiske gruppe til at drage omsorg for, at netop Nordjylland kom med i den kystredegørelse, som forhandles i dag.

Når jeg har nævnt, at man måske burde have en vestkystkommission eller et udvalg til at se på kystsikringsforholdene, skyldes det bl. a., at man – som nævnt i ministerens redegørelse – hverken teknisk eller økonomisk har mulighed for at standse kysttilbagerykningen. Jeg mener, at det er vigtigt, at man ser på det. Jeg tror ikke, man bare kan acceptere en fortsat kystfodring og så tro, at det er den endelige løsning på vore kystsikringsproblemer. Jeg mener også, at et udvalg burde se på, hvad man gør i Holland, hvor man har store erfaringer.

Til sidst vil jeg sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det er dog urimeligt, at man vil straffe et amt, der har forstået at forvalte sine penge på en fornuftig måde. Der er mange andre ting, det ikke har; det har heller ikke så mange børneinstitutioner osv. som den øvrige del af landet.

(Kort bemærkning).

Nør Christensen (CD):

Det er ikke et spørgsmål, om man står på hovedet eller på benene, heller ikke et spørgsmål om at slå kolbøtter. Uanset om ministeren benægter det eller ej, er det altså sådan, at hvis man indvinder land, kan det give en indtjening, og hvis man taber land, giver det tab. Jeg vil gerne, om ministeren vil bekæfte eller afkræfte det. Jeg synes egentlig, at det er fantastisk, at ministeren benægter dette faktum.

For at ministeren ikke skal få det indtryk, at jeg er ham uvenligt stemt – det er jeg absolut ikke – vil jeg i øvrigt slutte med at sige, at det er glimrende, at vi nu får en udvidelse af kystinspektoratet.

Ministeren for offentlige arbejder (J. K. Hansen):

Jeg skal sige til hr. Svend Heiselberg vedrørende kystsikringsudvalget, at jeg forstår, at hr. Svend Heiselberg hellere vil have et udvalg med folk fra Holmsland kommune og andre til at forhandle med kystinspektoratet om de kystsikringsarbejder, der skal foregå. Jeg forstår, at hr. Svend Heiselberg ikke har tiltro til, at de folk, som er valgt ind i kommunalbestyrelserne i de kommuner, som har kyststrækninger, vil være i stand til at varetage opgaverne i samarbejde med kystinspektoratet.

Jeg er vidende om, at kystinspektoratet naturligvis indhenter oplysninger og erfaringer fra andre egne i verden. Jeg har nævnt Holland. Jeg har læst i en avis, at der foregår ting i Florida med kystfodring, og hvis det er noget, som vi kan drage nytte og erfaring af, mener jeg, at kystinspektoratet skal indhente oplysninger her, hvis det ikke har gjort det. Naturligvis bruger vi de muligheder, vi har.

Og endelig om kystfodring: vi har jo store områder, hvor det er den eneste mulighed. Der tales om at bygge høfder. Ja men vi bygger høfder. Vi ved også, at der tilføres sand visse steder, men der bliver efterhånden også mangel på tilførsel af sand, og så hjælper høfder ikke ret meget, så er sandfodring faktisk det eneste, der er tilbage.

Der var engang, hvor også kysten flyttede sig – det har den i øvrigt gjort gennem århundreder – men hvor, om jeg så må sige, kystsikringen flyttede med, idet klitterne vandrede med ind i landet. Det gør de desværre ikke mere i dag; klitrækken bliver tyndere og

[Ministeren for offentlige arbejder]

tyndere, fordi de mennesker, der bor bag ved klitrækken, ikke vil have alt det sand ned i hovedet. Derfor laver de beplantning, der hindrer sandflugten. Desuden æder havet klitterne væk, men flytter altså ikke klitterne mere. Derfor er det nødvendigt med sådanne ting som sandfodring eller kystfodring.

Der er mange, mange ting, som skal tages med her, og det ved jeg at kystinspektoratet gør. Jeg tror bestemt, at det er opmærksomt på, at man også skal uden for landets grænser og se, hvordan man bærer sig ad dér.

Formanden:

Der er bedt om yderligere to korte bemærkninger, og jeg vil henstille, at vi slutter med dem.

(Kort bemærkning).

Svend Heiselberg (V):

Ministeren forsøger ligesom at udlægge det, som om jeg ikke har tiltro til de folkevalgte. Sådan er det ikke. Men det er ikke de folkevalgtes opgave at skulle foretage en teknisk vurdering af, hvad der skal ske vedrørende kystsikringen. Jeg har kun henvist til, hvad der står i redegørelsen: at man hverken har tekniske eller økonomiske muligheder for at standse kysttilbagerykningen. Når man ikke har det, er det, fordi man mangler viden. Jeg mener, at det er en af de ting, man kun kan få ved at begynde at betragte kystsikringen på en anden måde, end man har gjort hidindtil. Derfor mener jeg, det ville være rigtigt, hvis ministeren forsøgte at kortlægge hele vores kyststrækning og at finde ud af, hvordan vi skal kystsikre i Danmark. Jeg tror, at det, vi har gjort i Danmark, er forkert. Vi kunne sikkert lære noget af Holland, men vi føler os måske for store til at lære af andre.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

I sagens interesse skal jeg hermed invitere ministeren til at komme med en tur til Holmsland. Jeg vil godt give en æggekage og et enkelt glas øl til. Ministeren afslører nu, at han ikke ved alt om det derude. Det var det om sandflugten og om, at vi ikke vil have sandet ind i sommerhusene. Så vidt jeg har fået oplyst ved at spørge tidligere ministre,

skal vi private mennesker holde os fra sandflugtsbekæmpelsen. Der er en række områder, hvorom man har sagt: det tager det offentlige sig af, det har vi private at holde fingrene fra.

Det er måske et område, ministeren ikke har nået at sætte sig ind i endnu. Vi er en del, der gerne vil være med til at forhindre sandet i at flytte sig, men det har vi fået besked på at vi ingen forstand har på. Men det kunne da være noget nyt, hvis ministeren ville tage initiativ til at give private lov til, når de godt ville deltage med egne midler, at forhindre sandet i at flytte sig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til lov om garanti for lån og rentetilskud til skovejere i anledning af stormfaldet i 1981 (stormfaldsloven).

(Lovforslag nr. L 156. Fremsat 16/3 82).

Sammen med denne sag foretoges den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om garanti for lån og rentetilskud til skovejere i anledning af stormfaldet i 1981.

[Af Niels Anker Kofoed (V), Grove (KF), Arne Melchior (CD) og Arne Bjerregaard (KrF) m.fl.]

(Lovforslag nr. L 157. Fremsat 16/3 82).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Landbrugsministeren (Bjørn Westh):**

Jeg skal prøve at være med til at gøre det lidt mere kortfattet end den foregående debat. Jeg skal kun udtale mig om oppositionens lovforslag og sige, at det har det samme mål og foreslår nogenlunde de samme foranstaltninger som det forslag, jeg selv har udarbejdet. Jeg finder det derfor mest hensigtsmæssigt, at vi drøfter dem under ét. Jeg vil kun pege på én forskel på lovforslagene, og